

საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია

საქართველო 2020

(პროექტი)

საქართველოს მთავრობა

წინასიტყვაობა

საქართველოსთვის დამოუკიდებელი, საბაზრო პრინციპებზე დაფუძნებული ეკონომიკური სისტემის ფორმირების პირველი წლები განსაკუთრებით რთული აღმოჩნდა - სამოქალაქო დაპირისპირება, საომარი მოქმედებები აფხაზეთსა და ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიურ ოლქში, ენერგო და სატრანსპორტო ბლოკადა, უკიდურესად დამაბული კრიმინოგენული გარემო, გაწყვეტილი ეკონომიკური კავშირები, ძველი ტრადიციული ბაზრების და მომწოდებელთა დაკარგვა და მათი საპირწონე ახალი ბაზრების და მომწოდებლების არარსებობა იმ ნეგატიური ფაქტორების მცირე ჩამონათვალია, რომელსაც დამოუკიდებლობის პირველ წლებში უპრეცედენტო ეკონომიკური დაცემა, ჰიპერინფლაცია და უმუშევრობის კატასტროფული ზრდა მოჰყვა.

ქვეყანა რადიკალური და სწრაფი ეკონომიკური რეფორმების აუცილებლობის წინაშე დადგა. თუმცა, საქართველოში გასული წლების ეკონომიკურმა რეფორმებმა სასურველი შედეგი ვერ მოიტანა. ამასთან, განხორციელებული რეფორმები ხშირ შემთხვევებში არათანმიმდევრული და სპონტანური იყო. დღემდე არსებულ სტრატეგიულ და საპროგრამო დოკუმენტებში გაცხადებული მიზნები, რომლებიც სიღარიბის და უმუშევრობის მნიშვნელოვან შემცირებას უკავშირდებოდა, კვლავ მიუღწეველი რჩება. მიუხედავად იმისა, რომ გასულ წლებში რამდენჯერმე ადგილი ჰქონდა ეკონომიკური ზრდის მაღალ ტემპებს, მისმა სიკეთემ მოსახლეობის დიდ ნაწილამდე ვერ მიაღწია. ჩვენი მთავარი მიზანია ეკონომიკური ზრდის მიერ მოტანილი სიკეთით ისარგებლოს საქართველოს მოსახლეობის მნიშვნელოვანმა ნაწილმა ინკლუზიური ანუ საყოველთაო ეკონომიკური ზრდის საფუძველზე.

საქართველოს მთავრობის ეკონომიკურმა პოლიტიკამ უნდა უზრუნველყოს ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდა, რათა ყოველმა მოქალაქემ ისარგებლოს მიღწეული შედეგებით და ამავე დროს, შესაძლებელი გახდეს მოსახლეობის საყოველთაო ჩართულობა ეკონომიკური განვითარების პროცესში.

საქართველო ისწრაფვის გახდეს ევროპულ ფასეულობებზე დაფუძნებული ქვეყანა და მოახდინოს ევროპასთან პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტეგრაცია. ევროინტეგრაციის პროცესის შემდგომი გაღრმავების საწინდარს წარმოადგენს საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების და ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებებით გათვალისწინებული ღონისძიებების თანმიმდევრული და ეფექტიანი განხორციელება.

საქართველოს მთავრობა მიზნად ისახავს განახორციელოს ეკონომიკური პოლიტიკა, რომელიც ქვეყნის მდგრად განვითარებას უზრუნველყოფს. ეკონომიკური პოლიტიკა უნდა ეყრდნობოდეს ეკონომიკური თავისუფლების და საკუთრების უფლების განუხრელ პატივისცემას და დაცვას. ამავდროულად სახელმწიფო შეასრულებს ეკონომიკურ პროცესებში სამართლიანობის დაცვის გარანტორის ფუნქციას.

ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიის მთავარი პრინციპია კერძო სექტორის თავისუფლების უზრუნველყოფა მცირე, ეფექტიანი და გამჭვირვალე მთავრობის პირობებში. ეს გულისხმობს ისეთი ეკონომიკური წესრიგის ჩამოყალიბებას, სადაც კერძო სექტორი თავისუფალია თავის გადაწყვეტილებებში, დაცულია საკუთრების უფლების უზენაესობა და ეკონომიკური განვითარების მთავარ მამოძრავებელ ძალას კერძო სექტორი წარმოადგენს.

სახელმწიფო მინიმალურად ჩაერთვება სამეწარმეო საქმიანობაში და კონკურენციას არ გაუწევს კერძო სექტორს. სახელმწიფოს მონაწილეობა ეკონომიკურ აქტივობაში შემოიფარგლება მხოლოდ იმ საქმიანობით, სადაც კერძო სექტორი სუსტი და არაეფექტიანია.

მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობას განიხილავს როგორც ეკონომიკის განვითარების უმნიშვნელოვანეს მამოძრავებელ ძალას. კონკურენციის არსებობა, როგორც შიდა, ისე საგარეო ბაზრებზე ეკონომიკის წარმატებული ფუნქციონირების აუცილებელი პირობაა. უზრუნველყოფილ უნდა იქნას საერთაშორისო ვაჭრობისადმი ორმხრივი გახსნილობა და თავისუფალი სავაჭრო რეჟიმების არეალის გაფართოება.

უცხოური ინვესტიციებისადმი ქვეყნის გახსნილობის და მიმზიდველობის უზრუნველყოფა მოხდება ფინანსური გახსნილობის პარალელურად, საერთაშორისო ფინანსურ ბაზრებთან ინტეგრირებით და ამავდროულად, ქვეყნის ფინანსური რისკების შემცირებით.

მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა ეკონომიკურ ეფექტურობასთან ერთად, იხელმძღვანელებს სოციალური უსაფრთხოების და სოციალური სამართლიანობის პრინციპებით. დასაქმების შესაძლებლობების ზრდა, განათლების, ჯანდაცვის და სოციალური უზრუნველყოფის სისტემების ინკლუზიურობაზე ორიენტაცია ამ პრინციპების განმახორციელებელ ინსტრუმენტებს წარმოადგენენ.

მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა, კეთილდღეობის ზრდას ითვალისწინებს დასაქმების შესაძლებლობების შექმნის ხელშეწყობით და არა მხოლოდ სოციალური დახმარებებით. ამავდროულად, ხელისუფლება უღარიბესი ფენებისათვის მიზნობრივი სოციალური დახმარებების გაწევის პასუხისმგებლობას იღებს.

ინკლუზიური ეკონომიკური განვითარების მისაღწევად, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება რეგიონულ განვითარებას. თანმიმდევრული დეცენტრალიზაცია და სუბ-ნაციონალური ერთეულების წამყვანი როლი ადგილობრივი ეკონომიკური პროცესების სტიმულირებაში ცალსახად განიხილება, როგორც უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი საერთო ეროვნული წარმატების მისაღწევად. შესაბამისად, სტრატეგიით განსაზღვრული პოლიტიკის განხორციელებისას, აუცილებელია, კონკრეტული ღონისძიებები ითვალისწინებდეს თვითმმართველობების ჩართულობას და მათ საჭიროებებს, ცალკეული რეგიონის განვითარების პრიორიტეტების შესაბამისად.

მთავრობა პრიორიტეტულად მიიჩნევს იმ პრობლემების გადაჭრას, რომლებიც პირველ რიგში აფერხებენ დასახული კეთილდღეობის მიღწევას. ანალიზის საფუძველზე, ეკონომიკის განვითარების ხელშემშლელ კრიტიკულ პრობლემათა შორის გამოიკვეთა კერძო სექტორის დაბალი კონკურენტუნარიანობა, არასაკმარისად განვითარებული ადამიანური რესურსები და ფინანსურ რესურსებზე შეზღუდული ხელმისაწვდომობა.

ამ ვითარებაში იკვეთება ხელისუფლების ახალი როლი, წახალისოს კერძო სექტორი, ხელი შეუწყოს ინვესტიციების მოზიდვას და შექმნას სამართლიანი და დაცული ბიზნეს გარემო. მისი ამოცანაა, აგრეთვე, ხელი შეუწყოს ბიზნესის განვითარებას ინოვაციების და სამეწარმეო უნარების ხელშეწყობით, რომელიც ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის მთავარი მამოძრავებელია.

სტრატეგიაში დეტალურადაა აღწერილი ის პრიორიტეტები და პრობლემები, რომელთა გადაჭრა საჭიროა გრძელვადიანი, მდგრადი და ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის მისაღწევად.

აღნიშნული პრობლემების დასაძლევად და ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის მისაღწევად სამთავრობო სტრატეგია განსაზღვრავს რიგ პრიორიტეტულ მიმართულებებს, მათ შორის: საინვესტიციო და ბიზნეს გარემოს გაუმჯობესება; ინოვაციისა და ტექნოლოგიების განვითარების ხელშეწყობა; ექსპორტის ზრდის ხელშეწყობა; ინფრასტრუქტურის განვითარება და სატრანზიტო პოტენციალის მაქსიმალური გამოყენება; შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე ორიენტირებული სამუშაო ძალის განვითარება; სოციალური უზრუნველყოფის სისტემის სრულყოფა; ხელმისაწვდომი და ხარისხიანი ჯანდაცვის უზრუნველყოფა; საინვესტიციო რესურსების მობილიზება და ფინანსური შუამავლობის განვითარება.

„საქართველო 2020“ 2020 წლისათვის მიზნად ისახავს შემდეგი საპროგნოზო მაჩვენებლების მიღწევას

ინდიკატორი	მიმდინარე მაჩვენებელი	საპროგნოზო მაჩვენებელი
მშპ ერთ სულ მოსახლეზე	5811,7	13 000
ჯინის კოეფიციენტი	0,41	0,35
ინფლაცია (%)	-0,9	4.0
უმუშევრობა (%)	15,0	<12
გადასახადები (წილი მშპ-ში, %)	24	25
ექსპორტი (წილი მშპ-ში, %)	35	50
მიმდინარე ანგარიში (წილი მშპ-ში, %)	6.7	6
სახელმწიფო ვალის მიმართება მშპ-სთან (%)	34	<40

განვითარების ხედვა

“საქართველო 2020” განსაზღვრავს ქვეყნის სოციალური და ეკონომიკური განვითარების პრიორიტეტებს და მათი განხორციელების გზებს 2014-2020 წლებისთვის.

Page | 7

საქართველო ისწრაფვის გახდეს თავისუფლების, კეთილდღეობის და სოციალური სამართლიანობის ქვეყანა, სადაც საზოგადოების ყველა წევრი სარგებლობს ეკონომიკური ზრდით მოტანილი სიკეთით და მაქსიმალურად არის გამოყენებული თითოეული მოქალაქის პოტენციალი ქვეყნის განვითარების პროცესში.

არსებული მდგომარეობის მიმოხილვა

საქართველოს მიერ დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ ადგილი ჰქონდა ეკონომიკური რეფორმების ორ ტალღას. პირველი ტალღა, რომელმაც ახალი ეკონომიკური სისტემის ინსტიტუციური საფუძველი შექმნა, განხორციელდა 90-იანი წლების პირველი ნახევრის კრიზისის შემდეგ. ამ პოლიტიკამ რეფორმების პირველ ეტაპზე მოახდინა ეკონომიკური ზრდის სტიმულირება, რომელიც 90-იანი წლების ბოლოს შეფერხდა.

2004 წელს დაწყებული რეფორმების მეორე ტალღა მიმართული იყო ბაზრის ლიბერალიზაციისკენ, რაც, მათ შორის, გამოიხატა გადასახადების, ნებართვებისა და ლიცენზიების რაოდენობის შემცირებაში.

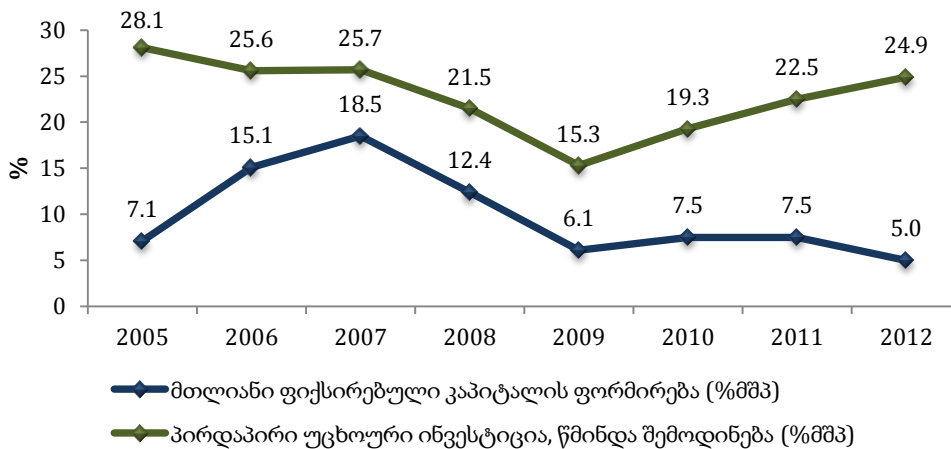
ამ წლებში არსებული ბიზნესის გარემოს ანალიზი გვიჩვენებს, რომ მიუხედავად განხორციელებული ცვლილებებისა, ქვეყანაში ადგილი ჰქონდა საკუთრების უფლების მნიშვნელოვან შეზღუდვას, რამაც შეაფერხა ჯანსაღი ბიზნეს გარემოს განვითარება. ამასთან, კონკურენციის სუსტი რეგულირება და მარეგულირებელი გარემოს სხვა ჩავარდნები არ ქმნიდა კონკურენტულ გარემოს, რაც, მათ შორის, უარყოფითად აისახა ინოვაციების და მწარმოებლურობის ზრდაზე კერძო სექტორში. თანდათან ჩამოყალიბდა ისეთი ეკონომიკური გარემო, რომელსაც არ გააჩნია შესაძლებლობა ხელი

შეუწყოს გრძელვადიან ეკონომიკურ ზრდას და საბოლოო ჯამში, ეკონომიკა მიიყვანა სისტემურ კრიზისამდე.

გასულ წლებში, ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთ მთავარ ფაქტორს სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული ინვესტიციები წარმოადგენდა, რომელთა მნიშვნელოვანი ნაწილი მიმართული იყო ინფრასტრუქტურულ პროექტებზე. ამასთან, სამუშაო ძალის წილი ეკონომიკის განვითარებაში უარყოფითი იყო და ხასიათდებოდა საშუალოდ 1.6%-იანი კლების ტენდენციით. ფაქტორების მთლიანი მწარმოებლურობის (ეკონომიკური ზრდის ნაწილი, რომელიც შრომის ან კაპიტალის ზრდას არ უკავშირდება) საშუალო წლიური ზრდის ტემპი კი, 2.8%-ს შეადგენდა.

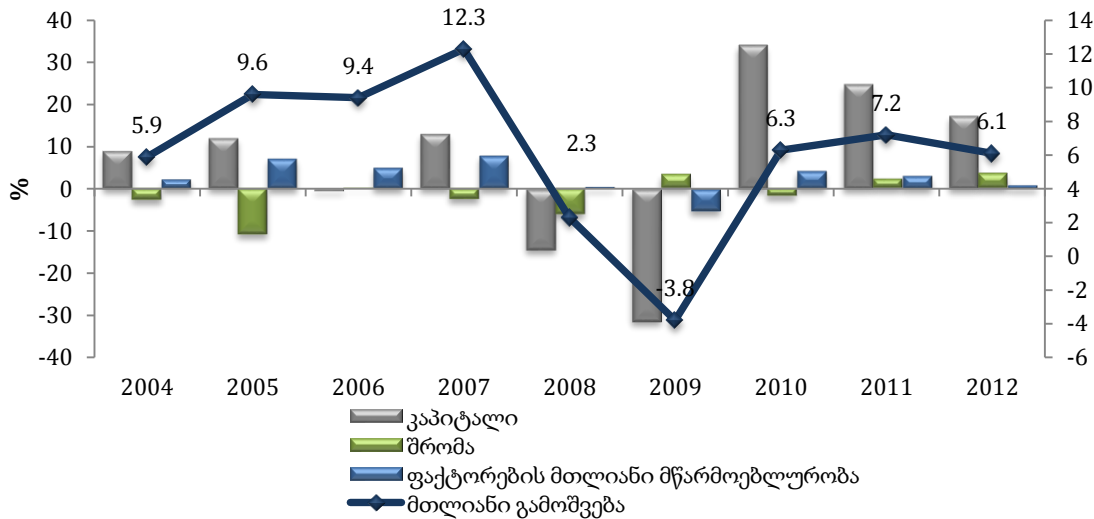
დიაგრამა 1

მთლიანი ფიქსირებული კაპიტალის ფორმირება და უცხოური ინვესტიციები

წყარო: საესტატი

წარმოების ფაქტორების წლიური ცვლილება (%)

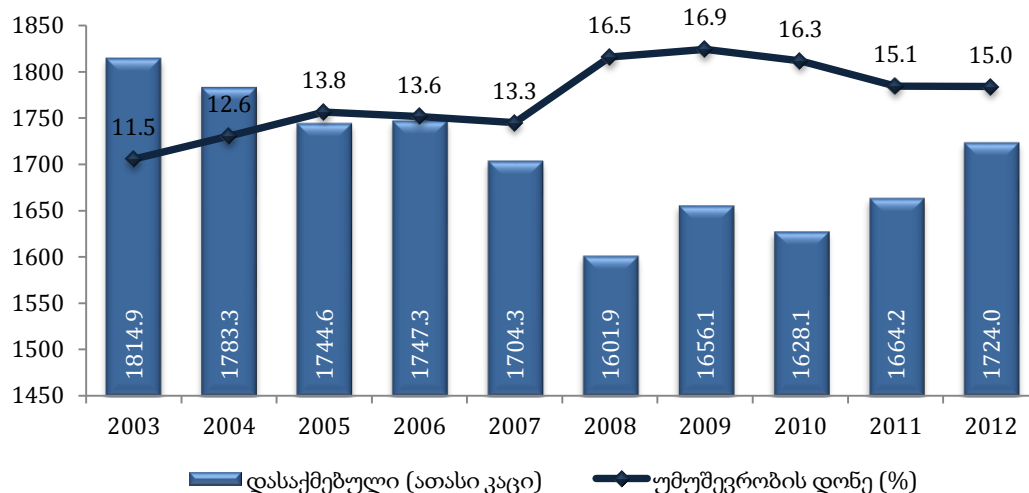
წყარო: საესტატი; ექსპერტული შეფასება

გასულ წლებში, არსებობდა მოლოდინი, რომ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ხელს შეუწყობდა ახალი ცოდნის და ტექნოლოგიების შემოდინებას, რაც ექსპორტის ზრდის და დივერსიფიცირების და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის წინაპირობაა. თუმცა, ეს არ განხორციელდა იმ მასშტაბით, რომ ხელი შეეწყო უფრო გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდისთვის. კერძოდ, ინვესტიციების დიდი ნაწილი მიმართული იყო კაპიტალტევად დარგებში, სადაც დასაქმების მოცულობა მცირეა. ოფიციალური მონაცემებით, უმუშევრობის დონემ ბოლო პერიოდში ყველაზე მაღალ მაჩვენებელს, 16.9%-ს, 2009 წელს მიაღწია, თუმცა, მომდევნო წლების განმავლობაში ამ მაჩვენებელმა იკლო და 2012 წელს 15.0%-ის ნიშნულზე დაფიქსირდა. რეალურად, სამუშაო ძალის დაახლოებით ორი მესამედი თვითდასაქმებულია. ყველაზე მეტი თვითდასაქმებული სოფლის მეურნეობაშია და მათი უმრავლესობა დაკავებულია წარმოებით საკუთარი მოხმარების მიზნით, რაც, მათ შორის, გასული ათწლეულის მანძილზე სახელმწიფოს მიერ ამ დარგის იგნორირებამ განაპირობა. საბოლოო ჯამში, ქვეყანაში უმუშევრებისა და თვითდასაქმებულების რაოდენობა შრომისუნარიანი მოსახლეობის დაახლოებით 70

პროცენტია. ეს ყველაფერი ცხადყოფს, რომ გასული პერიოდის ეკონომიკურ პოლიტიკას დასაქმების ზრდაზე პრაქტიკულად ზეგავლენა არ მოუხდენია.

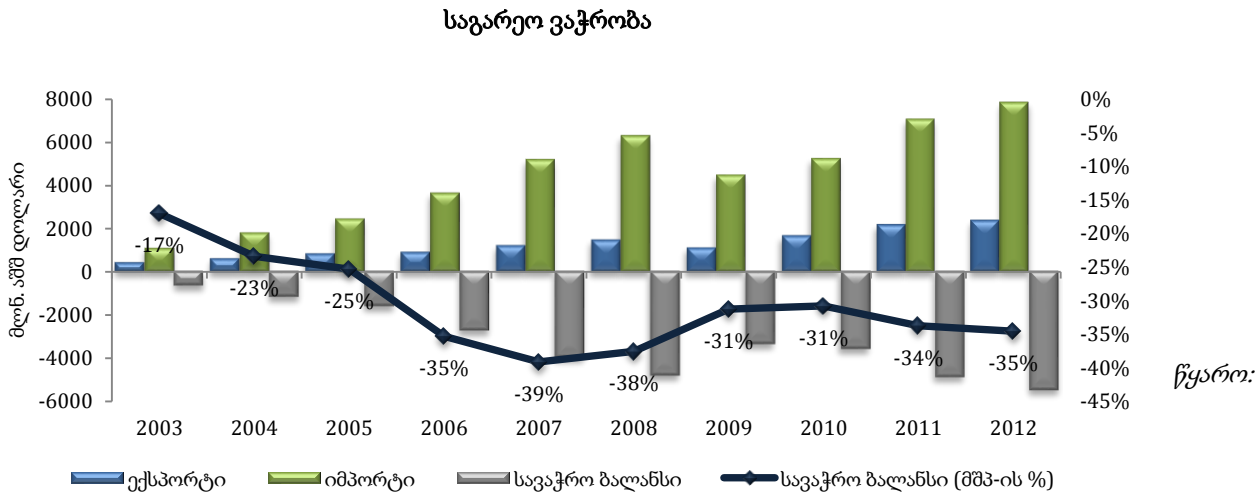
დიაგრამა 3

დასაქმების და უმუშევრობის მაჩვენებლები

წყარო: საქსტატი

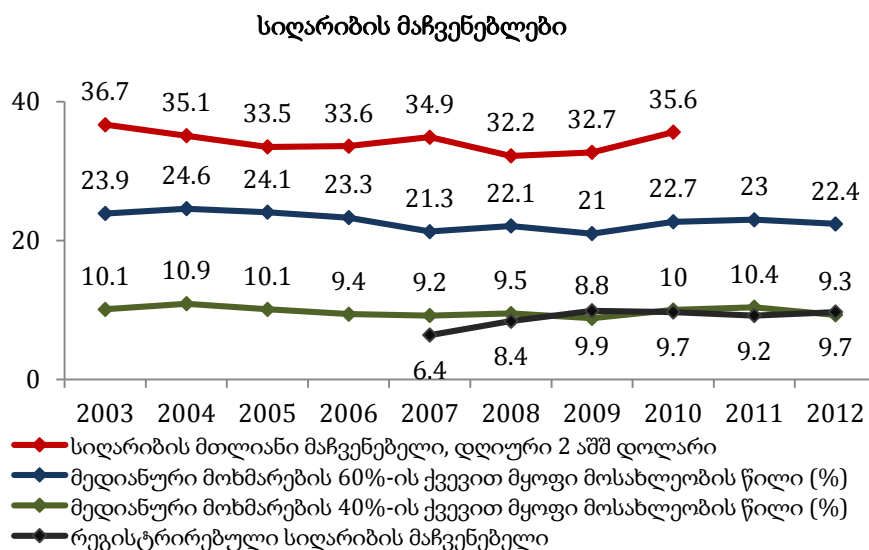
ანალოგიურად, განხორციელებულმა ეკონომიკურმა პოლიტიკამ ვერ მოიტანა სასურველი შედეგი საექსპორტო კონკურენტუნარიანობის ზრდის თვალსაზრისით. უმნიშვნელო იყო ექსპორტის დივერსიფიცირება, იმპორტის მოცულობის ზრდამ მნიშვნელოვნად გაუსწრო ექსპორტის მოცულობის ზრდას და გამოიწვია უარყოფითი საგარეო სავაჭრო სალდოს ზრდა, რაც ქვეყნისთვის მნიშვნელოვანი მაკროეკონომიკური რისკის მატარებელია.

საქსტატი

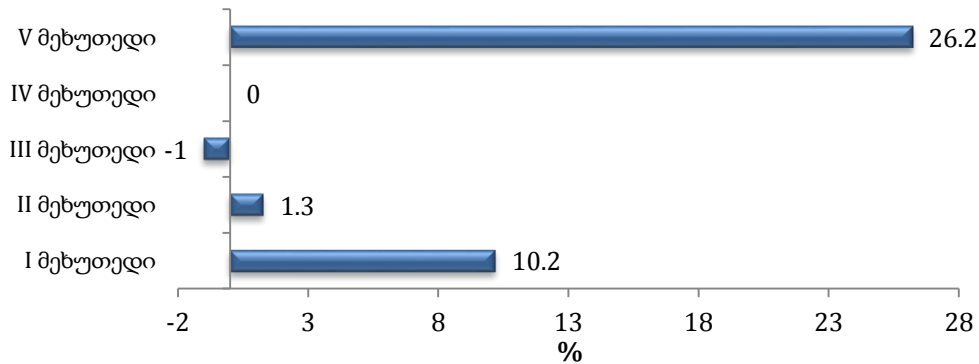
გარდა ამისა, ეკონომიკური ზრდით მიღებულმა შედეგმა ვერ დაძლია სიღარიბე. ბოლო ათწლეულში, სიღარიბის მაჩვენებლები თითქმის არ შეცვლილა. საქართველო ევროპისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნებს შორის უთანასწორობის მაჩვენებლის მიხედვით ერთ-ერთი ყველაზე უთანასწორო სახელმწიფოა, რაც იმის ნიშანია, რომ ბოლო წლებში მომხდარმა ეკონომიკურმა ძვრებმა საქართველოს მოსახლეობის მნიშვნელოვან ნაწილამდე არ მიაღწია.

დიაგრამა 5

წყარო: საქსტატი

ცვლილება საოჯახო მეურნეობების მოხმარებაში

წყარო: მსოფლიო ბანკი, საქსტატი

ზემოთ მოყვანილი ფაქტების გათვალისწინებით, უახლესი წარსულის ეკონომიკური პოლიტიკის ანალიზი ორი ძირითადი დასკვნის გაკეთების საშუალებას იძლევა:

- გასული ათწლეულის ეკონომიკური პოლიტიკა წარმატებული იყო ინვესტიციების და შესაბამისად, ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობის თვალსაზრისით, მაგრამ მან ვერ მოახდინა დასაქმების ხელშეწყობა და საქართველოს ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობის ამაღლება;
- ეკონომიკური ზრდის შედეგებმა ვერ მიაღწია საქართველოს მოსახლეობის დიდ ნაწილამდე და სიღარიბის მაჩვენებლები კვლავ მაღალია.

ახალი ეკონომიკური პოლიტიკა კეთილდღეობის ზრდას ითვალისწინებს დასაქმების შესაძლებლობების შექმნის ხელშეწყობით და არა სოციალური დახმარებებით. ამავდროულად, ხელისუფლება იღებს პასუხისმგებლობას უღარიბესი ფენებისათვის მიზნობრივი სოციალური დახმარებების გაწევაზე. გამომდინარე აქედან, სტრატეგია პრიორიტეტულად მიიჩნევს იმ პრობლემების გადაჭრას, რომლებიც პირველ რიგში აფერხებენ დასახული კეთილდღეობის მიღწევას.

მეთოდოლოგია

ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის მისაღწევად მთავარი ამოცანაა საქართველოს ეკონომიკის შემაფერხებელი ყველაზე კრიტიკული პრობლემების იდენტიფიკაცია და დაძლევა. სტრატეგიაში გამოყენებული ზრდის დიაგნოსტიკის მეთოდი (Growth Diagnostic Method) აღნიშნული კრიტიკული პრობლემების გამოვლენის საშუალებას იძლევა. კრიტიკულ პრობლემათა შორის გამოიკვეთა კერძო სექტორის დაბალი კონკურენტუნარიანობა, არასაკმარისად განვითარებული ადამიანური კაპიტალი და ფინანსურ რესურსებზე შეზღუდული ხელმისაწვდომობა.

აღნიშნული სამი ძირითადი პრობლემის დასაძლევად სტრატეგიაში განისაზღვრა პრიორიტეტული მიმართულებები.

1. კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობა

საინვესტიციო და ბიზნეს გარემოს გაუმჯობესება

ინოვაცია და ტექნოლოგიები

ექსპორტის ზრდის ხელშეწყობა

ინფრასტრუქტურის განვითარება და სატრანზიტო პოტენციალის მაქსიმალური გამოყენება

2. ადამიანური კაპიტალის განვითარება

შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე ორიენტირებული სამუშაო ძალის განვითარება

სოციალური უზრუნველყოფის სისტემის სრულყოფა

ხელმისაწვდომი და ხარისხიანი ჯანდაცვის უზრუნველყოფა

3. ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა

საინვესტიციო რესურსების მობილიზება

ფინანსური შუამავლობის განვითარება

აუცილებელი წინაპირობები ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდისთვის

„საქართველო 2020“-ის წარმატებით განსახორციელებლად აუცილებელია რამდენიმე წინაპირობის შესრულება, კერძოდ, მაკროეკონომიკური სტაბილურობის მიღწევა და ეფექტიანი საჯარო მმართველობის უზრუნველყოფა.

- **მაკროეკონომიკური სტაბილურობა** - სტაბილური მაკროეკონომიკური გარემოს მიღწევა სტრატეგიის წარმატებით განხორციელების ერთ-ერთი მთავარი წინაპირობაა. შესაბამისად, ფისკალური დისციპლინა, უმუშევრობის დაბალი დონე და ფასების სტაბილურობა, მონეტარული პოლიტიკის დამოუკიდებლობა, მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის თანდათანობითი შემცირება ზომიერ სიდიდემდე და ფინანსური სექტორის სტაბილურობის შენარჩუნება ქვეყნის გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის მნიშვნელოვან ფაქტორებს წარმოადგენენ;
- **ეფექტიანი საჯარო მმართველობა** - სტრატეგიის წარმატებით განხორციელება ასევე საჭიროებს სახელმწიფო ორგანოების შესაძლებლობების ადეკვატურად გაძლიერებას, რათა მოხდეს სტრატეგიით დასახული მიზნების განხორციელება.

მაკროეკონომიკური სტაბილურობა

მაკროეკონომიკური პოლიტიკა იმგვარად უნდა იყოს შემუშავებული, რომ მიღწეულ იქნას მაკროეკონომიკური პარამეტრების მდგრადობა. კერძოდ:

- **ფასების სტაბილურობა** - ეროვნული ბანკის დამოუკიდებლობა აუცილებელი ფაქტორია ფასების საშუალოვადიანი სტაბილურობის მისაღწევად და შესანარჩუნებლად. იმავდროულად, მნიშვნელოვანია მონეტარული პოლიტიკის გადაცემის მექანიზმის ეფექტიანობის ზრდის ხელშეწყობა;
- **მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის შემცირება** - მთავრობის პოლიტიკა მიმართული იქნება მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის შემცირებაზე მის გრძელვადიან მდგრად დონემდე, საგარეო დაფინანსების ორიენტაციაზე სტაბილურ და გრძელვადიან რესურსზე, შესაძლებლობის ფარგლებში საგარეო დაფინანსების შიდა რესურსებით ჩანაცვლებაზე;

- **გაცვლითი კურსი** - საქართველოსა და მისი მეზობელი ქვეყნების ეკონომიკური და ფინანსური ურთიერთობიდან გამომდინარე, ნომინალური გაცვლითი კურსი მნიშვნელოვან ავტომატურ სტაბილიზატორს წარმოადგენს, შესაბამისად, თავისუფლად მცურავი გაცვლითი კურსი აუცილებელია მაკროეკონომიკური სტაბილურობისათვის. მოსალოდნელია, რომ საქართველოს ეკონომიკა გაიზრდება უფრო სწრაფად, ვიდრე ჩვენი სავაჭრო-პარტნიორი ქვეყნების ეკონომიკა, რაც გამოიწვევს რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსის გამყარებას გრძელვადიან პერიოდში. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია რეალური კურსის გამყარების დაბალი ტემპის შენარჩუნება, რათა მან არ გადააჭარბოს მწარმოებლურობის ზრდის ტემპს;
- **სახელმწიფო საგარეო ვალის მდგრადობა** - მთავრობა უზრუნველყოფს ვალის პარამეტრების და შესაბამისად ვალის მდგრადობის ინდიკატორების შენარჩუნებას არსებული ხელსაყრელ დონეზე როგორც საშუალოვადიან, ასევე გრძელვადიან პერიოდში. ამისათვის, გრძელვადიან პერიოდში, ფისკალური დეფიციტი 3%-ს არ უნდა აჭარბებდეს;
- **ფინანსური სტაბილურობა** - საქართველოს მთავრობა, საფინანსო სექტორის მარეგულირებელ უწყებებთან ერთად ხელს შეუწყობს ეფექტიანი, გამჭვირვალე და მდგრადი ფინანსური გარემოს შენარჩუნებას.

ეფექტიანი საჯარო მმართველობა

„საქართველო 2020“-ის წარმატებით განხორციელებისთვის საჭიროა სახელმწიფო უწყებების კოორდინირებული მუშაობა და დაინტერესებულ მხარეებთან თანამშრომლობა. საჯარო პოლიტიკის მართვის ინსტიტუციური შესაძლებლობები, რომელიც მოიცავს პოლიტიკის შემუშავებას, სტრატეგიულ დაგეგმვას, შეფასების და მონიტორინგის მექანიზმების განვითარებას, თანდათან გაძლიერდება საჯარო სექტორში. სახელმწიფო, აგრეთვე, ხელს შეუწყობს ადამიანური რესურსების მართვის სისტემის განვითარებას, რათა საჯარო სამსახური გახდეს სტაბილური და მოიზიდოს კვალიფიციური კადრები შესაბამისი მატერიალური და კარიერული მოტივაციის

საფუძველზე. ეფექტიანი საჯარო მმართველობა მოიცავს, აგრეთვე, ქვეყნის საგადასახადო სისტემის გაუმჯობესებას, რათა დაცული იყოს საბიუჯეტო სტაბილურობა და ამავე დროს, გაუმჯობესდეს საგადასახადო გარემო ბიზნესისთვის.

მაკროეკონომიკური სტაბილურობის და ეფექტიანი საჯარო მმართველობის უზრუნველყოფის მიზნით გათვალისწინებულია შემდეგი ღონისძიებები:

საქმიანობა	მიზანი 2020 წლისთვის
სახელმწიფო ვალის მდგრადობის შენარჩუნება	სახელმწიფო ვალის მშპ-ს 40%-ზე დაბლა შენარჩუნება, მთელი პერიოდის განმავლობაში
რეალური გაცვლითი კურსის სტაბილურობის შენარჩუნება	რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსის ღირებულების გაზრდა მწარმოებლურობაზე ნაკლებად, 2012 წელთან შედარებით
მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის ეტაპობრივი შემცირება	მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი მშპ-სთან მიმართებით 6%-ზე ნაკლებია
საჯარო პოლიტიკის მართვის ინსტიტუციური მექანიზმების სრულყოფა და მათი კავშირი სახელმწიფო ბიუჯეტთან	მთავრობა აქტიურად გამოიყენებს პოლიტიკის ანალიზის, სტრატეგიული დაგეგმვის და პოლიტიკის შეფასების ინსტრუმენტებს, რომლებიც დაკავშირებულია სახელმწიფო ბიუჯეტთან
ხარჯ-სარგებლიანობის ანალიზის გამოყენება მნიშვნელოვანი კაპიტალური პროექტების შეფასებისას	სახელმწიფო ფინანსების ეფექტიანობის ზრდა
სახელმწიფო პოლიტიკის გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავების და განხორციელების პროცესში დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის გზით	დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის მაღალი ხარისხი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავების და განხორციელების პროცესში
საგადასახადო პოლიტიკის ეფექტიანობის ზრდა	საგადასახადო სისტემის სიმარტივე, სიცხადე, უნივერსალურობა, სამართლიანობა, სრულყოფილება და განაკვეთების ოპტიმალური დონე

1. კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობა

საქართველოს განვითარების და კონკურენტუნარიანობის გაზრდის დიდი პოტენციალი გააჩნია. ეს მიიღწევა კონკურენტუნარიანობის ზრდის შემაფერხებელი ფაქტორების დაძლევათ და განვითარების იმ პერსპექტივების გათვალისწინებით, რომლებიც ქვეყანას ამ ეტაპზე აქვს. ეკონომიკური ზრდის მაღალ ტემპს, რომლის შედეგები მოსახლეობის ფართო ფენისთვის იქნება ხელმისაწვდომი, უზრუნველყოფს კონკურენტუნარიანი კერძო სექტორი.

საქართველოს ეკონომიკა ბოლო წლების განმავლობაში (2004-2012 წლებში) საშუალოდ 6%-ით იზრდებოდა. ეს ტემპი მიღწეული იყო ეკონომიკის ლიბერალიზაციისკენ მიმართული რეფორმების ტალღით. ამასთან, ეს რეფორმები არ აღმოჩნდა საკმარისი მწარმოებლურობის, კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის და, შესაბამისად, გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის საფუძვლის შესაქმნელად.

მწარმოებლურობის ზრდა ყველაზე ნაკლებად შეეხო მრეწველობას, შესაბამისად, მეტად გაიზარდა ეკონომიკის სხვა სექტორები. მრეწველობის განვითარების დონე და მისი საექსპორტო პოტენციალი კვლავ დაბალია. ექსპორტი არადივერსიფიცირებულია, დაბალია მისი დამატებული ღირებულება, სუსტია ახალ ბაზრებზე შეღწევის და დამკვიდრების მაჩვენებლები. ასევე, ამის შედეგია დასაქმების ზრდის ძალზე დაბალი ტემპი. ეს ნათლად აჩვენებს, რომ ქვეყნის ეკონომიკის და კერძო სექტორის, როგორც მისი ძირითადი მამოძრავებელი კომპონენტის, საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობა სუსტია.

“საქართველო 2020“-ის ძირითადი ამოცანაა, აღმოფხვრას ის ბარიერები, რომლებიც აფერხებს კერძო სექტორის მწარმოებლურობის და შესაბამისად, მისი კონკურენტუნარიანობის სტაბილურ ზრდას. საქართველოს მთავრობის მიერ, ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის ზრდის შემაფერხებელი ფაქტორების აღმოფხვრისკენ მიმართული ღონისძიებების კოორდინირების მიზნით შეიქმნება „ეროვნული განვითარების საბჭო“.

საინვესტიციო და ბიზნეს გარემოს გაუმჯობესება

არსებული სიტუაცია

ხელსაყრელი სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემო მნიშვნელოვნად მოქმედებს მწარმოებლურობაზე, რამდენადაც პირდაპირ ზეგავლენას ახდენს კერძო სექტორში რესურსების ეფექტიან განაწილებაზე. მძაფრი გლობალური კონკურენციიდან და დინამიური ეკონომიკური პროცესებიდან გამომდინარე, ბიზნესის მოთხოვნები სწრაფად იცვლება. შესაბამისად, აუცილებელია სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესებაზე მუდმივი ზრუნვა.

Page | 18

2004 წლიდან საქართველოში ეკონომიკის ლიბერალიზაციისკენ მიმართული რეფორმების ტალღა დაიწყო. აღნიშნული რეფორმების შედეგად, აღმოიფხვრა ბიუროკრატიული ბარიერები და შემცირდა საგადასახადო ტვირთი. მსოფლიო ბანკის ბიზნესის კეთების ანგარიშის (Doing Business 2014) მიხედვით, საქართველო ბოლო წლებში ერთ-ერთ მოწინავე რეფორმატორ ქვეყნად იქნა აღიარებული. ამჟამად, ქვეყანა ბიზნესის კეთების სიმარტივის მაჩვენებლით 185 ქვეყანას შორის მე-8 ადგილს იკავებს.

მიუხედავად ამისა, რჩება რიგი პრინციპული ხასიათის პრობლემები ცალკეულ სფეროში, რაც ხელს უშლის კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას და გრძელვადიან ეკონომიკურ ზრდას. დღეისათვის კვლავ პრობლემად რჩება ბაზარზე თავისუფალი კონკურენციის უზრუნველყოფა. ასევე, გამოწვევად რჩება გადახდისუნარიანობასთან, კომერციული დავების გადაჭრასა და ბიზნესის წარმოებასთან დაკავშირებული სხვა საკითხები.

არსებული სირთულეები საერთო ჯამში აუარესებს სამეწარმეო გარემოს, ამცირებს ინვესტორთა ნდობას და ნაკლებეფექტიანს ხდის სხვა სფეროებში ჩამოყალიბებულ ქმედით მექანიზმებს. მაგალითად, მსოფლიო ბანკის ბიზნესის კეთების ანგარიშში (Doing Business 2014) საქართველოს უკავია პირველი ადგილი მსოფლიოში ქონების რეგისტრაციის სიმარტივის მიხედვით, თუმცა, ამის მნიშვნელობა ეცემა, თუ

საკუთრების უფლება არ არის სათანადოდ დაცული და ამასთან დაკავშირებით წარმოშობილი დავები სწრაფად არ გვარდება.

სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემოს კუთხით არსებულ პრობლემებზე მიუთითებს სხვადასხვა საერთაშორისო შეფასება და ანგარიში. კერძოდ, გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსში 2013-2014 წლის მონაცემების მიხედვით, საქართველოს აქვს შემდეგი მაჩვენებლები:

- საკუთრების უფლებების დაცვა - 120-ე ადგილი;
- დავების გადაჭრის სამართლებრივი ჩარჩოს ეფექტიანობა - 92-ე;
- ანტიმონოპოლიური პოლიტიკის ეფექტიანობა - 138-ე;
- ადგილობრივი კონკურენციის ინტენსივობა - 123-ე;
- ბაზარზე დომინირების მასშტაბები - 119-ე.

მარეგულირებელი გარემოს გაუმჯობესება ასევე ასახულია მსოფლიო ბანკის ბიზნესის კეთების ანგარიშში (Doing Business 2014), რომლის მიხედვითაც საქართველოს მსოფლიოში ერთ-ერთი საუკეთესო მაჩვენებელი აქვს, თუმცა, ამ კუთხით ქვეყანაში ჯერ კიდევ არსებობს გარკვეული მიმართულებები, სადაც მდგომარეობა გაუმჯობესებას საჭიროებს. მაგალითად, გადახდისუნარიანობასთან და კრედიტორთა მოთხოვნის დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებული საკითხები. ეს სისუსტეები ასახულია ბიზნესის კეთების ანგარიშში, რომლის მიხედვით საქართველოს შემდეგი პოზიციები უკავია:

- გადახდისუნარიანობის პროცედურები - 88-ე ადგილი;
- კრედიტორთა მოთხოვნის დაკმაყოფილების დონე (%) – 33,6%, მაშინ, როდესაც აღმოსავლეთ ევროპასა და ცენტრალური აზიის რეგიონში საშუალო მაჩვენებელი არის 37,1%, ხოლო OECD-ის წევრ ქვეყნებში საშუალოდ - 70.6%.

სახელმწიფომ უნდა გადადგას ქმედითი ნაბიჯები არსებული ნაკლოვანებების აღმოსაფხვრელად და გრძელვადიან პერსპექტივაში სტაბილურად მიმზიდველი სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემოს შესანარჩუნებლად. ამისთვის აუცილებელია რიგი საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ცვლილებების განხორციელება, მათ შორის,

სასამართლო სისტემის გაძლიერების ხელშეწყობა. ძლიერი და დამოუკიდებელი სასამართლო ერთ-ერთი პირობაა სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესების, განსაკუთრებით კი - საკუთრების უფლებების დაცვის კუთხით. მთავრობა უზრუნველყოფს ბიზნეს ინტერესებში არალეგიტიმური ჩარევის დაუშვებლობას. აღნიშნულ სფეროში მთავრობის მიზანს წარმოადგენს არსებული ნაკლოვანებების აღმოფხვრა დღეისათვის მიღწეული შედეგების შენარჩუნებით.

საინვესტიციო და ბიზნეს გარემოს გაუმჯობესების მიზნით განსახორციელებელი პოლიტიკის მიმართულებები

საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს ბიზნესის დაწყების და წარმოებისთვის ყველასთვის თანაბარი შესაძლებლობების შექმნას და საჯარო მმართველობის გამჭვირვალეობას. საქართველოს მთავრობა იქნება საკუთრების უფლების დაცვის მთავარი გარანტორი.

საქართველოს მთავრობა შესაბამისი საკანონმდებლო ინიციატივების შემუშავება/წარდგენით, ასევე, ადმინისტრირების გაუმჯობესებით უზრუნველყოფს რეფორმების ეფექტიან განხორციელებას, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას და ინკლუზიურ ეკონომიკურ ზრდას.

მთავრობის საგადასახადო პოლიტიკა უზრუნველყოფს კერძო სექტორისა და უცხოური ინვესტიციებისათვის, ასევე, ბიზნესის დაწყებისა და განვითარებისათვის, მიმზიდველი და სტაბილური საგადასახადო გარემოს შექმნას. საქართველო-ევროკავშირის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების ფარგლებში, განხორციელდება საბაჟო კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაცია. მინიმუმირებული იქნება საქართველოს საგადასახადო კოდექსში ცვლილებების შეტანა.

გადასახადის გადამხდელის ყველა ძირითადი ვალდებულება განისაზღვრება მხოლოდ კანონით. გამარტივდება გადასახადის ადმინისტრირება და განხორციელდება საგადასახადო სანქციების ოპტიმიზაცია. მოხდება ცალკეული კატეგორიის ეკონომიკური დანაშაულის დეკრიმინალიზაცია. ეტაპობრივად შემცირდება

საგადასახადო კოდექსით განსაზღვრული ხანდაზმულობის ვადები. სახელმწიფოს და ბიზნესს შორის სამართლებრივი ურთიერთობა დაეფუძნება თანასწორობის პრინციპებს.

საკუთრების უფლების დაცვის გაძლიერება

საკუთრების უფლების განუხრელი დაცვა საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი გაცხადებული პრიორიტეტია. საქართველოს კონსტიტუციით გარანტირებული საკუთრების უფლების დაცვის გაძლიერების მიზნით, მნიშვნელოვანია სასამართლოს დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფა და მოსამართლეთა შემდგომი პროფესიული განვითარება. საკუთრების უფლების დაცვის კონტექსტში, ასევე მნიშვნელოვანია ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვის მექანიზმების სრულყოფა.

კომერციული დავების ეფექტიანი გადაწყვეტის მექანიზმების გაძლიერება

ბიზნესის ეფექტიანი ფუნქციონირების და კონკურენტუნარიანობის ზრდისთვის მნიშვნელოვანია სასამართლოების კომპეტენციისა და შესაძლებლობების გაუმჯობესება კომერციული დავების გადაწყვეტის კუთხით. მთავრობა ხელს შეუწყობს დავების გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმის (Alternative Dispute Resolution - ADR) - არბიტრაჟების - განვითარებას მსოფლიოში არსებული საუკეთესო პრაქტიკის შესაბამისად. ამ მიზნით, ხელი შეეწყობა, აგრეთვე, არბიტრების კომპეტენციის ზრდას და არბიტრაჟის დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფას.

საინვესტიციო კანონმდებლობის დახვეწა

საქართველოში მოქმედი საინვესტიციო კანონმდებლობა მოძველებულია და აღარ შეესაბამება არსებულ რეალობას. საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს არსებული საინვესტიციო კანონმდებლობის შეცვლას ახალი, საერთაშორისო ნორმებისა და

საუკეთესო პრაქტიკის შესაბამისი კანონმდებლობით. ასევე, გაძლიერდება ბიზნეს ომბუცმენის როლი.

თავისუფალი კონკურენციის საკანონმდებლო და ინსტიტუციური მექანიზმების გაუმჯობესება

თავისუფალი ვაჭრობის და კონკურენციის უზრუნველსაყოფად, საქართველოს მთავრობა გაუმჯობესებს საკანონმდებლო და ინსტიტუციურ მექანიზმებს და დანერგავს საუკეთესო ევროპულ პრაქტიკას საქართველო-ევროკავშირის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების (DCFTA) შესაბამისად. მნიშვნელოვანია, რომ კონკურენციის კანონმდებლობა უზრუნველყოფდეს კარტელური გარიგებების, კონკურენციის შემზღუდავი შეთანხმებების და დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების აღმოფხვრის ეფექტიან ნორმებს და აღსრულების მექანიზმებს. ამავე დროს, აუცილებელია, რომ კონკურენციის კანონმდებლობა არ ქმნიდეს ხელოვნურ ბარიერებს კომპანიების ზრდისა და განვითარებისთვის.

ქვეყანაში კონკურენტული გარემოს შექმნისთვის ხელი შეეწყობა სასამართლოს შემდგომ გაძლიერებას კონკურენციასთან დაკავშირებული დავების გადაწყვეტის საკითხში და შესაბამის საკითხებზე მოსამართლეთა ცოდნის გაღრმავებას.

გადახდისუნარიობის და ბიზნესის დახურვის მექანიზმების სრულყოფა

იმისათვის, რომ ხელი შეეწყოს ბიზნესის ეფექტიან ფუნქციონირებას და კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, ბიზნესის დაწყების სიმარტივესთან ერთად მეტად მნიშვნელოვანია ბიზნესის დახურვის სიმარტივე. კერძო სექტორის მწარმოებლურობის ამაღლებისთვის ბიზნესის დახურვის სიმარტივეს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება, ვინაიდან ის აადვილებს კომპანიების გადანაცვლებას ნაკლებად ეფექტიანი სფეროდან უფრო ეფექტიანში და შესაბამისად, ხელს უწყობს კომპანიების ზრდას და

კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას. ბიზნეს საქმიანობასთან დაკავშირებული ადმინისტრაციული პროცედურების შემდგომი გამარტივების მიზნით, მთავრობა უზრუნველყოფს ბიზნესის დახურვასთან დაკავშირებული კანონმდებლობის და აღსრულების მექანიზმების დახვეწას. ასევე, გადახდისუნარობის პროცესში, კრედიტორთა მოთხოვნის დაკმაყოფილების დონის ასამაღლებლად მოხდება კანონმდებლობის და აღსრულების შესაბამისი მექანიზმების გაუმჯობესება.

სახელმწიფო მომსახურებების გაუმჯობესება და საჯარო მმართველობის გამჭვირვალობის ზრდა

ბიზნესის ეფექტური ფუნქციონირებისთვის მნიშვნელოვანია სახელმწიფოს მიერ მიწოდებულ მომსახურებებზე ხელმისაწვდომობის ზრდა და ასევე, ადმინისტრაციულ პროცედურებზე გაწეული დროითი დანახარჯების შემცირება. ამ მიზნით, საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს სახელმწიფო ინსტიტუტების მიერ გაწეული მომსახურებების გაუმჯობესებას, მათ შორის, ელექტრონული მომსახურების განვითარებას და ელექტრონული მმართველობის სისტემის გაფართოებას. საქართველო გაეროს ელ-მმართველობის (e-governance) ინდექსის მიხედვით 72-ე ადგილზეა.

გამჭვირვალობის უზრუნველყოფის მიზნით, გაიზრდება საჯარო ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობა, გაღრმავდება დიალოგი სახელმწიფოსა და ბიზნესს შორის, რამაც უნდა უზრუნველყოს ბიზნესის ჩართულობა ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავების პროცესში. ამ მიზნით, მოხდება სახელმწიფოს და ბიზნესს შორის თანამშრომლობის საუკეთესო პრაქტიკის გაზიარება.

საგადასახადო სისტემის გაუმჯობესება და ადმინისტრაციული პროცედურების შემდგომი გამარტივება

საინვესტიციო გარემოს შემდგომი გაუმჯობესების და ბიზნეს საქმიანობის ხელშეწყობის მიზნით, დაიხვეწება საგადასახადო ადმინისტრირების მექანიზმები, რაც, თავის მხრივ, ბიზნესს შეუმცირებს რეგულაციებთან შესაბამისობის ტვირთს. ასევე, უზრუნველყოფილი იქნება საგადასახადო კანონმდებლობის სტაბილურობის შემღებობის დაგვარად შენარჩუნება (ხშირი ცვლილებების თავიდან არიდება) და გამჭვირვალობა.

მოქნილი რეგულირების უზრუნველყოფა

სახელმწიფოს მიზანია ბიზნესის იმგვარი რეგულირების მიღწევა, რომელიც ხელს შეუწყობს თავისუფალი ბაზრის და მეწარმეობის განვითარებას. არსებულმა და მომავალმა რეგულაციებმა არ უნდა შეზღუდოს ბიზნეს-საქმიანობა, მისთვის დამატებითი ტვირთის შექმნის გზით. ამისთვის, საქართველოს მთავრობა განავითარებს რეგულირების გავლენის შეფასების (RIA) სისტემას, რომლის მიზანია როგორც ახალი საკანონმდებლო ინიციატივების, ასევე არსებული საკანონმდებლო აქტების ბიზნეს-გარემოზე გავლენის შეფასება.

მოსალოდნელი შედეგები

ზემოაღნიშნული ღონისძიებების განხორციელებამ მნიშვნელოვნად უნდა გააუმჯობესოს ქვეყნის სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემო, რაც გამოიხატება როგორც ახალი ბიზნესების დაფუძნებაში, არსებული ბიზნესების გაფართოებასა და დივერსიფიკაციაში, მცირე და საშუალო ბიზნესების განვითარებაში, უცხოური ინვესტიციების ნაკადების გაზრდაში, მწარმოებლურობის დონის ამაღლებაში, ასევე,

ქვეყნის პოზიციების გაუმჯობესებაში შესაბამის საერთაშორისო რეიტინგებსა და შეფასებებში.

მიზნები საინვესტიციო და ბიზნესის გარემოს გაუმჯობესებისთვის

მიზანი	საბაზისო*	2017	2020
პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები (წილი მშპ-ში, %)	6.8	7-8	5-6
გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსი (საერთო მაჩვენებელი)	77	58	40
ბიზნესის კეთების მაჩვენებელი გადახდისუნარობაზე	88	50	20
რეგულირების ხარისხი (WGI)	0.66	0.72	0.78

ინოვაცია და ტექნოლოგიები

არსებული სიტუაცია

საქართველოში წარმოებულ საქონელს აქვს დაბალი დამატებული ღირებულება. ამ ეტაპზე, შედარებით განვითარებულია მხოლოდ გადამამუშავებელი მრეწველობა, რომელიც პირდაპირ მიბმულია საქართველოში მოპოვებულ ბუნებრივ რესურსებზე და სოფლის მეურნეობის ადგილობრივ ნაწარმზე. ამის მიზეზია ტექნოლოგიური განვითარების და ინოვაციის დაბალი დონე.

ქვეყანაში ინოვაციის დონე ჯერ ისევ არაა დამაკმაყოფილებელია და დაბალია როგორც სახელმწიფო, ასევე კერძო სექტორის დანახარჯები კვლევასა და განვითარებაზე, რაც ასახულია სხვადასხვა საერთაშორისო შეფასებასა და რეიტინგში. ინოვაციის გლობალურ ინდექსში 2013 (GII) საქართველო მსოფლიოში 73-ე ადგილზეა, ხოლო 2012 წლის ინოვაციების შესაძლებლობის ინდექსში (ICI) საქართველოს 44-ე ადგილი უკავია

* უახლესი ხელმისაწვდომი მაჩვენებელი

131 ქვეყანას შორის. გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსში (GCI) 2013-2014 წლის მდგომარეობით, საქართველო 148 ქვეყანას შორის შემდეგ პოზიციებს იკავებს:

- ინოვაციის განხორციელების შესაძლებლობების მაჩვენებელი - 118-ე ადგილი;
- კომპანიების დანახარჯები კვლევასა და განვითარებაზე (R&D) - 128-ე ადგილი.

დაბალია როგორც თანამედროვე ტექნოლოგიებზე ხელმისაწვდომობა, ასევე ტექნოლოგიური განვითარების დონე. ამავე ინდექსის მიხედვით, საქართველოს აქვს შემდეგი მაჩვენებლები:

- უახლესი ტექნოლოგიების ხელმისაწვდომობა - მე-100 ადგილი;
- ახალი ტექნოლოგიების დანერგვა კომპანიების მიერ - 117-ე ადგილი.

არადამაკმაყოფილებელია ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის დონე, რაც ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია ინოვაციების განხორციელებისთვის. საქართველო ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის კომპონენტით 124-ე ადგილზეა.

მიუხედავად იმისა, რომ ბოლო წლებში ინტერნეტზე ხელმისაწვდომობის კუთხით მნიშვნელოვანი ღონისძიებები განხორციელდა, მოსახლეობის მიერ კომუნიკაციის ამ საშუალების გამოყენების დონე კვლავ არადამაკმაყოფილებელია. გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსში (2013-2014) საქართველოს შედარებით უკეთესი, თუმცა არასათანადოდ კარგი პოზიციები აქვს:

- მოსახლეობის მიერ ინტერნეტის გამოყენება - 71-ე ადგილი;
- 100 მოსახლეზე მაღალსიჩქარიანი მონაცემთა გაცვლის ქსელზე ხელმისაწვდომობა - 65-ე ადგილი.

ქსელური მზადყოფნის ინდექსის (Networked Readiness Index -NRI) მიხედვით 2013 წელს საქართველო 65-ე ადგილზეა.

ინოვაციის და ტექნოლოგიური განვითარების დონის ასამაღლებლად განსახორციელებელი პოლიტიკის მიმართულებები

ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის მთავარ ამოცანას წარმოადგენს ინოვაციური საქმიანობის და უახლესი ტექნოლოგიების ტრანსფერის და დანერგვის ხელშეწყობა. ასევე მნიშვნელოვანია გარემოს დაცვაზე ორიენტირებული თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის და მწვანე ეკონომიკის განვითარების წახალისება.

Page | 27

კვლევისა და განვითარებისთვის საჭირო ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება და მათი კომერციალიზაციის ხელშეწყობა

კერძო სექტორის განვითარების და კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით, მთავრობა ხელს შეუწყობს კვლევასა და განვითარებას, რაც, თავის მხრივ მოიცავს როგორც გამოყენებითი კვლევების განხორციელების ხელშეწყობას მათი სახელმწიფო დაფინანსების ეფექტიანობის ზრდით, ასევე, სხვა ინსტრუმენტების შემუშავების მეშვეობით. მთავრობა ასევე ხელს შეუწყობს ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის ზრდას განსაკუთრებით მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის, რომლებიც, თავის მხრივ, ინოვაციის მამოძრავებლები არიან.

კვლევების და განვითარების კომერციალიზაციის მიზნით, ხელი შეეწყობა კერძო სექტორს და განათლების სისტემას შორის კავშირების გაღრმავებას გამოყენებითი კვლევისა და განვითარების როგორც ხარისხის, ასევე პრაქტიკაში დანერგვის (კომერციალიზაციის) ეფექტიანობის ასამაღლებლად.

ინოვაციისთვის საჭირო ინფრასტრუქტურის განვითარება

ინოვაციის მხარდაჭერისთვის, მთავრობა ხელს შეუწყობს შესაბამისი ინფრასტრუქტურის (ტექნოპარკები, ინკუბატორები) განვითარებას და სათანადო

კვალიფიკაციის სამუშაო ძალის მომზადებას. ამასთან, მოხდება კვლევის და განვითარებისთვის აუცილებელი დამხმარე ინფრასტრუქტურის სრულყოფა საგანმანათლებლო დაწესებულებების და კვლევითი ლაბორატორიებისთვის.

ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვის გაძლიერება

ინოვაციების განვითარებისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვას. ამ მიზნით, საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ბაზის გაუმჯობესებას და საუკეთესო პრაქტიკის დანერგვას საქართველო-ევროკავშირის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების (DCFTA) შესაბამისად.

ეკონომიკაში საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების მაქსიმალურად ფართოდ გამოყენების ხელშეწყობა

საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების მაქსიმალურად ფართოდ გამოყენების ხელშეწყობა მნიშვნელოვანია როგორც ბიზნესის კონკურენტუნარიანობის ზრდის, ასევე მოსახლეობისთვის. ამისთვის, მთავრობა ხელს შეუწყობს სატელეკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებას.

თანამედროვე ტექნოლოგიებზე ორიენტირებული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა

ინოვაციების და თანამედროვე ტექნოლოგიების განვითარებისთვის, საქართველოს მთავრობა წახალისებს ისეთი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინებას, რომელიც მიმართული იქნება მოწინავე ტექნოლოგიების შემოტანასა და დანერგვაზე,

განსაკუთრებით კი, გარემოს დაცვაზე ორიენტირებული რესურსდამზოგავი ტექნოლოგიების დანერგვაზე და მწვანე ეკონომიკის განვითარებაზე.

ტყის რესურსების დაცვისა და რაციონალური გამოყენების პრაქტიკის დანერგვა მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს ქვეყნის მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობას, ვინაიდან ტყის ეკოსისტემების სიჯანსაღეზეა დამოკიდებული სოფლის მეურნეობის, ჰიდროენერგეტიკის, ტურიზმისა და ეკონომიკის სხვა სექტორების განვითარება. საერთაშორისო დაფინანსებით ტყის მართვის თანამედროვე მოდელის დანერგვა და ინოვაციური ტექნოლოგიების შემოტანა შეამცირებს ტყის დეგრადაციით გამოწვეულ ხარჯებს და ხელს შეუწყობს ეკონომიკური სარგებლის ზრდას ტყეების ეკოსისტემური სერვისების გაუმჯობესების გზით.

გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციის პრინციპებიდან გამომდინარე საქართველო გაატარებს განვითარებული ქვეყნების მხრიდან ფინანსებითა და ტექნოლოგიებით მხარდაჭერილ კლიმატის ცვლილების „ეროვნულად მისაღებ შემარბილებელ ქმედებებს“, რაც, ასევე, ხელს შეუწყობს ქვეყანაში ენერგოდამზოგი, გარემოსადმი კეთილგანწყობილი თანამედროვე ტექნოლოგიების შემოტანასა და დანერგვას.

მოსალოდნელი შედეგები

ინოვაციების და ტექნოლოგიების სფეროში სახელმწიფოს მიერ გატარებული პოლიტიკის მთავარ შედეგებს შორის მოიაზრება კომპანიების მიერ ტექნოლოგიების ტრანსფერისა და პრაქტიკაში დანერგვის გაძლიერება, სამეცნიერო წრეებს და ბიზნესს შორის კავშირების გამყარება, ინოვაციების დონის ამაღლება და შედეგად ქართული ექსპორტის უფრო მაღალტექნოლოგიურ პროდუქციაზე ორიენტაცია.

მიზნები ინოვაციისა და ტექნოლოგიების განვითარებისთვის

მიზანი	საბაზისო	2017	2020
ცოდნაზე დაფუძნებული ეკონომიკის ინდექსი	68	55	45
გლობალური ინოვაციების ინდექსი	73	65	60
ფაქტორების მთლიანი პროდუქტიულობა (ყოველწლიური, %)	2.70	3.00	3.20
ახალი ბიზნესის ფორმირება (1000 სულ მოსახლეზე)	2.32	3.40	4.62
ინოვაციების შესაძლებლობის ინდექსი	44	40	36
გლობალური ინფორმაციული ტექნოლოგიების ინდექსი	65	58	50

ექსპორტის ზრდის ხელშეწყობა

არსებული სიტუაცია

2004-2012 წლებში საქართველოს ექსპორტი დაახლოებით 4-ჯერ გაიზარდა. მიუხედავად ასეთი მასშტაბური ზრდისა, ექსპორტის დივერსიფიკაცია დაბალია როგორც საექსპორტო ქვეყნების, ასევე საექსპორტო პროდუქტის მხრივ. ბოლო წლების განმავლობაში, ქართულმა პროდუქტმა ადგილი დაიმკვიდრა ახალ ბაზრებზე, მნიშვნელოვნად გაიზარდა საქართველოდან მომსახურების ექსპორტი. 2010-2012 წლებში, საქართველოს მთავარ საექსპორტო პროდუქტს შეადგენდა ავტომობილები (ძირითადად რეექსპორტი), ფეროშენადნობები, სპილენძის მადნები, მინერალური წყლები, სასუქები და ზოგიერთი აგრარული პროდუქტი.

დღეისათვის ექსპორტის ძირითადი ნაწილი მოდის ნედლეულზე. დაბალია ბაზრების დივერსიფიკაციის ტემპი, ხოლო კონკრეტული პროდუქტის და ახალ ბაზრებზე შეღწევის და დამკვიდრების მაჩვენებლები - არადადამაკმაყოფილებელი.

ექსპორტის პოტენციალის ზრდის და ევროპულ ბაზარზე ინტეგრაციის კუთხით უმნიშვნელოვანესია საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებით (DCFTA) გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულება.

ზემოთ განხილული ტექნოლოგიური განვითარების დონისა და ინოვაციის პრობლემები დიდწილად განაპირობებს ექსპორტის დაბალ დივერსიფიცირებულობას და ნაწილობრივ - ახალ ბაზრებზე დამკვიდრების სირთულეს. გარდა ამისა, კიდევ რჩება რიგი ფაქტორებისა, რომლებიც აფერხებს ექსპორტის განვითარებას ახალ ბაზრებზე წვდომის თვალსაზრისით. კერძოდ, ტექნიკური ბარიერები ვაჭრობაში არ იძლევა არსებული პრეფერენციული რეჟიმების ეფექტურად გამოყენების საშუალებას; ექსპორტის წახალისების დამხმარე ინფრასტრუქტურის არარსებობა იწვევს პოტენციურ საექსპორტო ბაზრებზე ინფორმაციის არქონას და ქართული საქონლის არასაკმარის ცნობადობას; რიგ ბაზრებზე შეღწევისთვის აუცილებელია უკეთესი სავაჭრო რეჟიმების არსებობა; არასათანადო სავაჭრო-ლოგისტიკური ინფრასტრუქტურა ზრდის ექსპორტირების ხარჯებს.

ექსპორტის ზრდის ხელშეწყობის მიზნით განსახორციელებელი პოლიტიკის მიმართულებები

ექსპორტის გაფართოება და დივერსიფიცირება კერძო სექტორის პრეროგატივაა. კომპანიების მიერ საექსპორტო ბაზრების და მათზე არსებული მოთხოვნების შეფასებასა და გამოვლენაში მთავრობას შეუძლია იყოს ქმედითი პარტნიორი და შეასრულოს მნიშვნელოვანი როლი. სწორედ მთავრობის პრეროგატივაა არსებულ და პოტენციურ სავაჭრო პარტნიორებთან საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობების გაღრმავება და განვითარება, საერთაშორისო ბაზრებზე საქართველოს ექსპორტიორების

ინტერესების დაცვა, ხარისხის ეროვნული ინფრასტრუქტურის განვითარება საერთაშორისო მოთხოვნების შესაბამისად, საერთაშორისო ვაჭრობაში ტექნიკური ბარიერების შემცირების მიზნით; ექსპორტიორებისათვის საექსპორტო ბაზრების შესახებ ინფორმაციის მიწოდება; სატრანსპორტო და ლოგისტიკური ინფრასტრუქტურის განვითარების ხელშეწყობა.

ვაჭრობაში ტექნიკური ბარიერების შემცირება

ექსპორტის განვითარების და საერთაშორისო და ევროპულ ბაზრებზე ინტეგრაციისა და საქართველოში წარმოებული პროდუქტისა და მომსახურების კონკურენტუნარიანობის ზრდისთვის, საქართველოს მთავრობა იმუშავებს ვაჭრობაში ჯერ კიდევ არსებული ტექნიკური ბარიერების შემცირებაზე და ამ მიზნით საქართველოს კანონმდებლობის დაახლოებაზე ევროპულ ნორმებთან. ამ კონტექსტში, მოხდება ხარისხის ეროვნული ინფრასტრუქტურის განვითარება და ხარისხის ეროვნული ინსტიტუტების ინტეგრაცია საერთაშორისო და ევროპულ სისტემებში. გარდა ამისა, საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს საქართველოს მიერ საქართველო-ევროკავშირის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების (DCFTA) ფარგლებში აღებული ვალდებულებების თანმიმდევრულ შესრულებას.

აგრარული პროდუქციის ექსპორტის ხელშეწყობა

აგრარული პროდუქციის ექსპორტის პოტენციალისა და კონკურენტუნარიანობის ზრდის მიზნით, განხორციელდება სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და ფიტოსანიტარიის სისტემების განვითარება საერთაშორისო და ევროპული ნორმების შესაბამისად და საქართველო-ევროკავშირის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების (DCFTA) ფარგლებში აღებული ვალდებულებების ეტაპობრივი შესრულების გზით.

როგორც საქართველო-ევროკავშირის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების, ასევე, სხვა პრეფერენციული სავაჭრო რეჟიმებიდან სარგებლის ზრდის და საქართველოში წარმოებული აგრარული პროდუქციის საერთაშორისო ბაზრებზე შეღწევის და დამკვიდრების მიზნით, საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს მეწარმეთა ინფორმირებულობის ზრდას სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიისა და ფიტო-სანიტარიის კუთხით, DCFTA-ს ფარგლებში გასატარებელ ღონისძიებებთან დაკავშირებით საერთაშორისო და ევროპულ ბაზრებზე არსებული მოთხოვნების და ექსპორტის შესაბამისი პროცედურების შესახებ.

ასევე, მოხდება გეოგრაფიული ადგილწარმოშობის დასახელების სქემის გაფართოება და ქართული ბრენდების შემდგომი განვითარების მხარდაჭერა.

ექსპორტის განვითარების დამხმარე სისტემების შექმნა

საქართველოში წარმოებული პროდუქტის და მომსახურების კონკურენტუნარიანობის ამაღლების და საერთაშორისო ბაზრებზე დამკვიდრების მიზნით, ხელი შეეწყობა ექსპორტის განვითარების დამხმარე სისტემების შექმნას საქართველოს საექსპორტო პროდუქციის ცნობადობის ამაღლების და საექსპორტო ბაზრების შესახებ მეწარმეების ინფორმირებულობის უზრუნველსაყოფად.

საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობების განვითარება/გაღრმავება

ექსპორტის პოტენციალის ზრდის და საქართველოში წარმოებული პროდუქტის და მომსახურების კონკურენტუნარიანობის ზრდისთვის საქართველოს მთავრობა გააღრმავებს თანამშრომლობას არსებულ და პოტენციურ სავაჭრო პარტნიორებთან პრეფერენციული სავაჭრო რეჟიმების განვითარების მიზნით.

მოსალოდნელი შედეგები

ზემოაღნიშნული ღონისძიებების მთავარი შედეგი იქნება ექსპორტის როლის ზრდა ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების პროცესში, რაც გულისხმობს ექსპორტის ზრდას და საექსპორტო პროდუქტის დივერსიფიკაციას, კომპანიების ახალ ბაზარზე შეღწევის და დამკვიდრების ზრდას. ქართული ბიზნესის საერთაშორისო ბაზრების კონკურენტულ გარემოში ინტეგრაცია გააჩენს მწარმოებლურობის უფრო მეტად ზრდის სტიმულს და შესაბამისად, გამოიწვევს უფრო მაღალი დამატებული ღირებულების მქონე პროდუქტების ექსპორტზე გადასვლას.

მიზნები ექსპორტის ზრდის ხელშეწყობისთვის

მიზანი	საბაზისო	2017	2020
ექსპორტი მთლიან შიდა პროდუქტთან მიმართებაში (%)	35.7	42	50
მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი მთლიან შიდა პროდუქტთან (% WDI-ს მიხედვით)	-11.40	-8.00	-6.00
5 ყველაზე მსხვილი საექსპორტო პროდუქტის წილი (%)	> 0.50	0.40	0.30
საექსპორტო პროდუქტის ტექნოლოგიური სირთულე	9.00	9.20	9.50
ვაჭრობის შესაძლებლობის ინდექსი	38	30	25
ტურიზმის და მოგზაურობის მაჩვენებელი	66	50	35

ინფრასტრუქტურის განვითარება და სატრანზიტო პოტენციალის მაქსიმალური გამოყენება

არსებული სიტუაცია

ბოლო წლების განმავლობაში ძირითადი ინფრასტრუქტურის განვითარებაში მნიშვნელოვანი ინვესტიციები განხორციელდა, რამაც ხელი შეუწყო ქვეყნის სატრანსპორტო, ენერგო და სხვა ძირითადი ინფრასტრუქტურული სისტემების გაუმჯობესებას. მიუხედავად ამისა, ინფრასტრუქტურა არ არის საკმარისად განვითარებული, რომ უზრუნველყოს როგორც კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის ზრდა, ასევე, ქვეყნის სატრანზიტო პოტენციალის მაქსიმალური გამოყენება. ამასთან, ბოლო წლების მანძილზე განხორციელებული მრავალი კაპიტალური დანახარჯი არ იყო გაწეული ისეთ ინფრასტრუქტურულ პროექტებზე, რომელიც საუკეთესო ეკონომიკური ეფექტის მომტანი იქნებოდა.

საქართველოს, თავისი გეოგრაფიული მდებარეობიდან გამომდინარე, შესაძლებლობა აქვს რეგიონში მნიშვნელოვანი როლი შეასრულოს ვაჭრობასა და ტვირთების საერთაშორისო გადაზიდვაში. ეს თავისთავად შემოსავლების და ეკონომიკური ზრდის მნიშვნელოვანი წყაროა. ამასთანავე, ბაზრის მცირე მოცულობიდან გამომდინარე, კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობისთვის აუცილებელია მისი რეგიონულ და საერთაშორისო ბიზნესში ფართო ჩართულობა, რის ერთ-ერთ წინაპირობას კარგად განვითარებული სატრანსპორტო და ლოგისტიკური ინფრასტრუქტურა წარმოადგენს.

მიუხედავად იმისა, რომ წარსულში საქართველოს სატრანზიტო შესაძლებლობები მუდმივად იზრდებოდა, არსებული პოტენციალის დიდი ნაწილი დღეისთვის კვლავ აუთვისებელია. სხვა ალტერნატიულ მარშრუტებთან შედარებით, მარშრუტი ევროპიდან საქართველოს გავლით აზიამდე და უკუმიმართულებით უფრო მოკლეა, თუმცა, ევროპიდან აზიისკენ და უკუმიმართულებით ტვირთების მხოლოდ მცირე რაოდენობის გადაზიდვა ხდება საქართველოს ტერიტორიის გავლით.

მიუხედავად საგზაო და სარკინიგზო ინფრასტრუქტურაში განხორციელებული ინვესტიციებისა, დღეს არსებული სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის გამტარუნარიანობა ვერ უზრუნველყოფს გაზრდილი ტვირთების მომსახურებას; გადაზიდვის და ლოგისტიკური მომსახურების ფასი არაკონკურენტუნარიანია; არ არსებობს თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი ლოგისტიკური ცენტრები. საქართველოზე გამავალი მარშრუტის კონკურენტუნარიანობას ასევე ამცირებს ამ გზაზე არსებული მეზობელი ქვეყნების საზღვრების გადაკვეთის განსხვავებული პროცედურები.

ექსპორტის კუთხით არსებული პრობლემები ასახულია საერთაშორისო შეფასებებში. გლობალური კონკურენტუნარიანობის 2013-2014 წლის ინდექსის მიხედვით, საქართველო მსოფლიოში 103-ე ადგილზეა საერთაშორისო დისტრიბუციის კონტროლის კომპონენტში.

ლოგისტიკის განვითარების ინდექსის (Logistics Performance Index) მიხედვით, 2012 წელს საქართველო 155 ქვეყანას შორის 77-ე ადგილზე იყო.

ინფრასტრუქტურის განვითარების თვალსაზრისით, კვლავ პრობლემად რჩება სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის განვითარების დონე, რასაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს სოფლის მეურნეობის სექტორის - როგორც სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის პირველადი წარმოების, ასევე, მასთან დაკავშირებული გადამამუშავებელი მრეწველობის - პროდუქტიულობის და კონკურენტუნარიანობის ზრდისთვის. დღეისათვის არასათანადოდაა განვითარებული საირიგაციო და სადრენაჟო ინფრასტრუქტურა.

კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის ამაღლების და ქვეყნის სატრანზიტო პოტენციალის მაქსიმალურად ათვისებისთვის მნიშვნელოვანია სტაბილური და ხელმისაწვდომი ენერგომიწოდება. მიუხედავად იმისა, რომ დღეისთვის, ენერგეტიკის სექტორში არსებული მდგომარეობა ეკონომიკის განვითარებისთვის განსაკუთრებულ შემაფერხებელ ფაქტორს არ წარმოადგენს, აუცილებელია ადეკვატური პოლიტიკის

გატარება, რათა ენერგეტიკა, მასზე გაზრდილი მოთხოვნის გამო, არ იქცეს შემაფერხებელ ფაქტორად მომავალში.

ქვეყანაში დღეისთვის წარმოებული ენერგია ადგილობრივი მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად არასაკმარისია. ამის გამო, ყოველწლიურად აუცილებელი ხდება ენერგიის იმპორტი. დიდია როგორც ელექტროენერგიის, ასევე ბუნებრივი აირის იმპორტის მოცულობა, რაც ამვირებს ენერგიის ფასს და შესაბამისად - წარმოებას. დამოკიდებულება ენერგიის გარე წყაროებზე ასევე რისკის ქვეშ აყენებს მიწოდების სტაბილურობას.

არსებული ენერგოსიმძლავრეების ზრდის გარეშე, იმპორტის წილი ენერგიაზე მოთხოვნის ზრდის პარალელურად გაიზრდება. ამ დროს, ქვეყნის მდიდარი ენერგორესურსები უმეტესწილად გამოუყენებელია. ენერგეტიკული მნიშვნელობით გამორჩეულ მდინარეთა, რომელთა რაოდენობა დაახლოებით 300-ია, წლიური ჯამური პოტენციური სიმძლავრე 15 ათასი მეგავატის, საშუალო წლიური ენერგია კი 50 მლრდ კვტ. საათის ექვივალენტურია, ხოლო მათი პოტენციალის 80% - აუთვისებელი. გარდა ჰიდრორესურსებისა, ქვეყანაში საკმაოდ დიდია ქარისა და მზის ენერგიების პოტენციალი. არსებობს გეოთერმული წყლების მარაგები, რის საშუალებითაც შესაძლებელია ძვირადღირებული ენერგომემცველი პროდუქტის იმპორტის შემცირება. ჰიდრორესურსების გამოყენების კუთხით, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება წყლის რესურსების ეფექტიან მართვას.

ამასთან, ჰიდრორესურსების ათვისება, მისი სეზონური ხასიათიდან გამომდინარე, ჭარბი ენერგიისთვის საექსპორტო ბაზრების მაქსიმალურად განვითარებას მოითხოვს. ამ ეტაპზე ექსპორტის არეალი შეზღუდულია.

იმპორტის მოცულობის შემცირების და ადგილობრივი რესურსების უკეთ გამოყენების გარდა, აუცილებელია ენერგიაზე ხელმისაწვდომობის სფეროში არსებული პრობლემების გადაჭრა. ენერგოგანაწილების ინფრასტრუქტურაში არსებული ტექნიკური სირთულეები ვერ უზრუნველყოფს ენერგიის უწყვეტ და ხარისხიან მიწოდებას. ენერგოგანაწილების ქსელებთან მიერთების შედარებით რთული

ადმინისტრაციული პროცედურები აუარესებს ენერჯიაზე ხელმისაწვდომობას. გენერაციის გაზრდისთვის საჭირო მაღალი კაპიტალური დანახარჯები აისახება ენერჯის საბოლოო ტარიფებზე. ნეგატიურად აისახება ტარიფებზე, ასევე, დისტრიბუციის ბაზარზე კონკურენციის არარსებობა.

გლობალური კონკურენტუნარიანობის 2013-2014 წლის ანგარიშის მიხედვით, საქართველო ენერჯის მიწოდების ხარისხის მაჩვენებლით 52-ე ადგილზეა, ხოლო მსოფლიო ბანკის ბიზნესის კეთების (Doing Business) 2014 წლის ანგარიშის მიხედვით, ელექტროენერჯის ხელმისაწვდომობის მაჩვენებლით - 54-ე ადგილზე.

ინფრასტრუქტურის განვითარების და სატრანზიტო პოტენციალის მაქსიმალურად გამოყენების მიზნით განსახორციელებელი პოლიტიკის მიმართულებები

კარგად განვითარებული სატრანსპორტო, ენერჯო, ლოგისტიკური და სასოფლო სამეურნეო ინფრასტრუქტურა ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის და სატრანზიტო პოტენციალის ზრდის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია. ამასთან, ლოგისტიკა, როგორც თანამედროვე მსოფლიოს ერთ-ერთი ყველაზე სწრაფად განვითარებადი დარგი, შესაძლებლობას უქმნის საქართველოს, მაქსიმალურად გამოიყენოს საკუთარი სატრანზიტო და სავაჭრო პოტენციალი. შესაბამისად, სახელმწიფოს პოლიტიკა მიმართული იქნება ამ დარგის შემდგომი განვითარებისკენ, მათ შორის ინფრასტრუქტურის განვითარების, დარგში ინვესტიციების მოზიდვის და ქვეყნის საერთაშორისო და რეგიონულ სატრანსპორტო სისტემებში ინტეგრაციის გზით.

სახელმწიფო პოლიტიკა ენერჯეტიკის სფეროში მიმართული იქნება ენერჯის იმპორტის შემცირების და ენერჯოდამოუკიდებლობის ზრდისკენ, საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესების და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვისკენ. ასევე, მნიშვნელოვანია მარეგულირებელი მექანიზმების შემდგომი დახვეწა, რაც, თავის

მხრივ, ხელს შეუწყობს ენერგეტიკის სფეროში ინვესტიციების მოზიდვას და დარგის სწრაფ განვითარებას.

აღსანიშნავია, რომ ქვეყანაში ინფრასტრუქტურის მშენებლობის/განვითარების პროცესში, აუცილებელია ამ პროცესის გარემოზე შესაძლო ზეგავლენის სათანადო შეფასება და გათვალისწინება, რათა თავიდან იქნას აცილებული გარემოზე შეუქცევადი ზიანის მიყენება.

ინფრასტრუქტურის დაგეგმვისა და განვითარების პროცესში, მნიშვნელოვანია გათვალისწინებული იქნას გლობალური დათბობის ნეგატიური ზემოქმედება ქვეყნის ეკონომიკაზე. მოსალოდნელი ზიანის დროული პროგნოზირებისა და პრევენციის მიზნით, შესაბამისი ინფრასტრუქტურის განვითარება ხელს შეუწყობს რისკების შემცირებას.

გლობალური დათბობით გამოწვეული ეკონომიკური დანაკარგების აღმოსაფხვრელად ეროვნულ დონეზე ძალისხმევასთან ერთად, გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციის ფონდებიდან (მწვანე კლიმატის ფონდი, გლობალური გარემოს დაცვის ფონდი და სხვ.) მოზიდული იქნება კონვენციით განსაზღვრული გარემოსდაცვითი ინვესტიციები.

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის სრულყოფა და ლოგისტიკური ცენტრების განვითარება

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის სრულყოფის და ლოგისტიკური ცენტრების განვითარების მიზნით, მთავრობა ხელს შეუწყობს სატრანსპორტო სისტემების სიმძლავრეების შესაბამის გაზრდას და განვითარებას (საგზაო, გზისპირა, სარკინიგზო და სანავსადგურე ინფრასტრუქტურა, აეროპორტების რეკონსტრუქცია და სატვირთო ტერმინალების მშენებლობა, ლოგისტიკური ცენტრები და ა.შ.). პრიორიტეტი მიენიჭება აღმოსავლეთ-დასავლეთის ჩქაროსნული ავტომაგისტრალის და ბაქო-თბილისი-ყარსის ახალი სარკინიგზო ხაზის მშენებლობის დასრულებას, ქუთაისის საერთაშორისო

აეროპორტის განვითარებას (ასაფრენ-დასაფრენი ბილიკის გაგრძელება და სატვირთო ტერმინალების მშენებლობა) და ანაკლიის ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის პროექტს.

ლოგისტიკური ცენტრების განვითარების მიზნით, ხელი შეეწყობა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი ინფრასტრუქტურის და მულტიმოდალური და ინტერმოდალური გადაზიდვების განვითარებას.

შიდა გადაზიდვების, ტურიზმის და ზოგადად ქვეყნის ეკონომიკური ზრდისთვის მნიშვნელოვანია შიდასახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი მნიშვნელობის საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარება, მათი საერთაშორისო ნორმების მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოყვანა, ხანგრძლივი ექსპლუატაციის უზრუნველსაყოფად მოვლა-შენახვის სამუშაოების სწორი დაგეგმარება.

ინვესტიციების ხელშეწყობა ტრანსპორტის და ლოგისტიკის სფეროში და სახელმწიფოსა და კერძო სექტორს შორის თანამშრომლობის გაძლიერება

სატრანსპორტო პოტენციალის ზრდის და შესაბამისი ლოგისტიკური უზრუნველყოფის მიზნით, მთავრობა ხელს შეუწყობს ამ სექტორებში ინვესტიციების მოზიდვას, მათ შორის სახელმწიფოს და კერძო სექტორის თანამშრომლობით ერთობლივი საინვესტიციო პროექტების განხორციელებას (PPP); მოხდება ქვეყნისათვის პრიორიტეტულ სატრანსპორტო და ლოგისტიკურ პროექტებზე სახელმწიფოს მხრიდან ფინანსური ხელშეწყობის მექანიზმების შემუშავება.

კონკურენტული გარემოს ფორმირება და ინფორმაციული სისტემების განვითარება

სატრანსპორტო სისტემის განვითარების მიზნით და ბიზნესის კონკურენტუნარიანობის ზრდისთვის, მთავრობა ხელს შეუწყობს სატრანსპორტო სფეროში კონკურენტული გარემოს ფორმირებას, რაც გულისხმობს სატრანსპორტო მომსახურების კუთხით დაინტერესებული კომპანიებისთვის ბაზარზე დაშვების თავისუფლებას.

ასევე ხელი შეეწყობა ინფორმაციული სისტემების განვითარებას და ტრანსპორტის სტატისტიკის ერთიანი ბაზის ფორმირებას; სატრანსპორტო დოკუმენტების ელექტრონულად დამუშავების სისტემის განვითარებას და თანამედროვე ინფორმაციული ტექნოლოგიების ფართოდ გამოყენებას.

საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად გაუმჯობესებულმა საგზაო ინფრასტრუქტურამ გამოიწვია მაღალი სიჩქარეები საავტომობილო გზებზე. შესაბამისად, აუცილებელია საგზაო უსაფრთხოების ამაღლება. ამ მიზნით, შემუშავდება და განხორციელდება სისტემური ღონისძიებები, რაც თავის მხრივ გარდაუვლად განაპირობებს ახალი საგზაო უსაფრთხოების სტრატეგიის შემუშავებას.

საერთაშორისო და რეგიონულ სატრანსპორტო სისტემებში ინტეგრაცია

სატრანზიტო დერეფნის კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით, ხელი შეეწყობა საერთაშორისო სატრანსპორტო სისტემებში ინტეგრაციას და რეგიონული თანამშრომლობის გაღრმავებას. საქართველოს ტერიტორიაზე გამავალი სატრანსპორტო დერეფნის ტრანსევროპულ სატრანსპორტო დერეფნის ძირითად ღერძებთან მიერთების მიზნით, მოხდება საზღვაო მაგისტრალების განვითარება (მათ შორის, საბორნე გადაზიდვების), სახელმწიფოთაშორის დონეზე სატრანზიტო გადაზიდვების განვითარების მიზნით სატრანზიტო დერეფნის მეზობელ ქვეყნებთან (ცალკეულ ტვირთებზე) გამჭოლი ტარიფების ფორმირება.

ამასთან, საქართველოს საერთაშორისო და რეგიონულ სატრანსპორტო სისტემებში ინტეგრაციის მიზნით, განხორციელდება საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების ხელშეკრულებით განსაზღვრული ღონისძიებები და საქართველოს კანონმდებლობის ეტაპობრივი დაახლოება ევროპულ ნორმებთან.

სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის განვითარება

სოფლის მეურნეობის კონკურენტუნარიანობის ზრდისთვის, საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის, მათ შორის, ირიგაციის და დრენაჟის სისტემების განვითარებას. ირიგაციის და დრენაჟის სისტემების გაუმჯობესების კუთხით მოხდება: წყლის გამოყენების და დრენაჟის ეფექტიანი სისტემების (მათ შორის, წვეთოვანი რწყვა, გაფრქვევითი ირიგაცია და სხვა) შექმნა/განვითარება და მათზე ფერმერთა ხელმისაწვდომლობის ზრდის ხელშეწყობა. ასევე წარმოების თანამედროვე ტექნოლოგიების მიწოდება ფერმერებისათვის რესურსების ოპტიმალური გამოყენებისა და პროდუქტიულობის ამაღლების მიზნით.

სოფლის მეურნეობის როგორც პროდუქტიულობის, ასევე, კონკურენტუნარიანობის ზრდისთვის ხელი შეეწყობა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი/შემნახველი ინფრასტრუქტურის განვითარებას, მათ შორის, ინვესტიციების მოზიდვის გზით, რაც უზრუნველყოფს როგორც ადგილობრივი მოთხოვნის დაკმაყოფილებას, ასევე, საექსპორტო პოტენციალის ზრდას.

რეგიონული და ადგილობრივი განვითარების წახალისების და ადგილობრივ დონეზე კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით, საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს ადგილობრივი და შიდა გზების, ასევე, სხვა სატრანსპორტო და კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარებას.

წყალმომარაგების, წყალარინების სისტემების განვითარება და ნარჩენების მართვა

ძირითადი ინფრასტრუქტურის განვითარების კუთხით დიდი მნიშვნელობა ენიჭება წყალმომარაგებისა და წყალარინების სისტემების სრულყოფილად ფუნქციონირებას, წყლის მაღალ ხარისხს. საქართველოს მთავრობის მიზანს წარმოადგენს მოსახლეობისთვის მაღალხარისხიანი სასმელი წყლის უწყვეტ, 24-საათიან რეჟიმში მიწოდება, საქართველოს ყველა ურბანულ ცენტრსა და ქალაქში წყალმომარაგებისა და

წყალარინების სისტემის მოწესრიგება და სრულყოფილი ფუნქციონირება, მისი შემდგომი გაუმჯობესება და სისტემის ოპერირების მსოფლიო სტანდარტებთან მიახლოება.

ასევე მნიშვნელოვანია, მყარი ნარჩენების მართვის თანამედროვე სისტემების განვითარება და ევროკავშირის გარემოსდაცვითი და ტექნიკური სტანდარტების შესაბამისად ახალი სანიტარული ნაგავსაყრელების და გადამტვირთი სადგურების მშენებლობა; აღნიშნული მიმართულებით განსახორციელებელი აქტივობები მოიცავს: ქვეყნის მასშტაბით ახალი რეგიონული სანიტარული პოლიგონების და გადამტვირთი სადგურების რაოდენობის განსაზღვრას და შესაბამისი დაფინანსების წყაროების იდენტიფიცირებას.

საყოფაცხოვრებო ნაგავსაყრელების ქმედითი მართვის სისტემის ჩამოსაყალიბებლად აუცილებელია თანამედროვე, გარემოსათვის უსაფრთხო ნაგავსაყრელების და სხვა საჭირო ინფრასტრუქტურის მოწყობა (გადამტვირთი სადგურები, სახიფათო ნარჩენების განსათავსებელი ობიექტები).

ენერგოდამოუკიდებლობის ზრდა

ენერჯის იმპორტის შემცირების და ენერგოდამოუკიდებლობის გაზრდის მიზნით, მოხდება სახელმწიფოს მხრიდან ადგილობრივი და უცხოური ინვესტიციების საშუალებით ენერგეტიკული პროექტების ხელშეწყობა, აქცენტით ადგილობრივი ენერგორესურსების ათვისებაზე.

ენერგოეფექტურობის ზრდა

ქვეყნისთვის, ენერგორესურსების დაზოგვის მიზნით, ხელი შეეწყობა ენერგოეფექტურობის ზრდას და მისი უზრუნველყოფისთვის, შესაბამისი საკანონმდებლო მექანიზმების შემუშავებას საერთაშორისო და ევროპული ნორმების შესაბამისად. ენერჯის ეფექტიანი გამოყენება, თავის მხრივ, მნიშვნელოვანია როგორც

ენერგოდამოუკიდებლობის ზრდის და რესურსების რაციონალური გამოყენებისთვის, ასევე, პერსპექტივაში ენერგიაზე გაწეული დანახარჯების შემცირებისთვის.

ენერჯის წყაროებთან მიერთების გამარტივება და კონკურენტული ბაზრის განვითარება

Page | 44

კონკურენტული ბაზრის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით, მოხდება საქართველოს ელექტროენერგეტიკული ბაზრის მოდელის (GEMM 2015) გატარება, რომლის ერთ-ერთი მიმართულება გამანაწილებელ კომპანიებში განაწილების და მიწოდების ფუნქციების გაყოფას და რამდენიმე მიმწოდებელი კომპანიის არსებობას გულისხმობს.

კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის ზრდის მიზნით, განხორციელდება ენერჯის წყაროებთან მიერთების პროცედურების გამარტივება სამართლებრივი რეგულაციების დახვეწის გზით და ასევე, გამანაწილებელი კომპანიების მხრიდან მიწოდების უსაფრთხოების გაძლიერება/გაზრდა.

ელექტროენერჯის ექსპორტის ხელშეწყობა

საექსპორტო ბაზრის გაფართოების მიზნით მნიშვნელოვანია ევროპის ენერგეტიკულ გაერთიანებაში გაწევრიანება და საქართველოს ელექტროენერგეტიკული ბაზრის მოდელის (GEMM 2015) განხორციელება.

ასევე, ენერგეტიკის სფეროს თანამედროვე ევროპული სტანდარტების შესაბამისად, ინსტიტუციური მოწყობის და ენერგოეფექტურობის სტანდარტების დანერგვის მიზნით, განხორციელდება ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმებით გათვალისწინებული ვალდებულებების თანამიმდევრული შესრულება.

მოსალოდნელი შედეგები

სახელმწიფო პოლიტიკის მთავარი შედეგი არის საქართველოს გადაქცევა რეგიონის ლიდერად ტრანსპორტირების და ლოგისტიკის სფეროში. გაიზრდება როგორც მოძრაობის ინტენსივობა და ტვირთბრუნვა, ასევე, გადამამუშავებელი ტვირთების მოცულობა, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის ზრდას.

Page | 45

სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის კუთხით განხორციელებული პოლიტიკის შედეგად გაიზრდება როგორც პირველადი სასოფლო-სამეურნეო წარმოების, ასევე მასთან დაკავშირებული გადამამუშავებელი მრეწველობის პროდუქტიულობა. ამალდება როგორც ფერმერული მეურნეობების, ასევე, აგრარული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობა.

ქვეყნის მასშტაბით განვითარდება წყალმომარაგების და მყარი ნარჩენების მართვის თანამედროვე სისტემები.

განხორციელებული პოლიტიკის შედეგად, გაიზრდება საქართველოში გამომამუშავებელი ენერჯის მოცულობა, რაც განაპირობებს ენერჯის იმპორტის შემცირებას და გაზრდის ქვეყნის ენერგოდამოუკიდებლობას. ამ პროცესში გათვალისწინებული იქნება გარემოზე ზემოქმედების ფაქტორი. საქართველოში გენერირებული ენერჯის ზრდის პარალელურად, მოსალოდნელია ენერჯის ექსპორტის ზრდა და საექსპორტო ბაზრების შემდგომი დივერსიფიკაცია. გარდა ამისა, განვითარდება კონკურენტული გარემო და გამარტივდება ენერჯის წყაროებთან მიერთების პროცესი.

მიზნები ინფრასტრუქტურის განვითარების და სატრანზიტო პოტენციალის მაქსიმალურად გამოყენებისთვის

მიზანი	საბაზისო	2017	2020
ელექტროენერჯის მთლიანი წლიური წარმოება (ტერავატ*საათი)	9.7	14.0	18.0
ელექტროენერჯიაზე წვდომა (ბიზნესის კუთების ანგარიშის მიხედვით)	50	35	25
ლოგისტიკის ინდექსი (ქულა)	2.77	3.1	3.3
გზების დაფარვის მაჩვენებელი (%)	39	42	45

* ტრილიონი ვატი

2. ადამიანური რესურსების განვითარება

ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ფაქტორს წარმოადგენს ადამიანური რესურსების განვითარება და არსებული პოტენციალის მაქსიმალურად ეფექტიანი გამოყენება. „საქართველო 2020“-ში გამოყოფილია სამი ძირითადი მიმართულება, რომელიც სახელმწიფოს მხრიდან რეფორმების აქტიურ განხორციელებას მოითხოვს. ეს მიმართულებებია: შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე ორიენტირებული სამუშაო ძალის განვითარება, სოციალური უზრუნველყოფის სისტემის სრულყოფა და ხარისხიანი და ხელმისაწვდომი ჯანდაცვის სისტემის უზრუნველყოფა.

შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე ორიენტირებული სამუშაო ძალის განვითარება

არსებული ვითარება

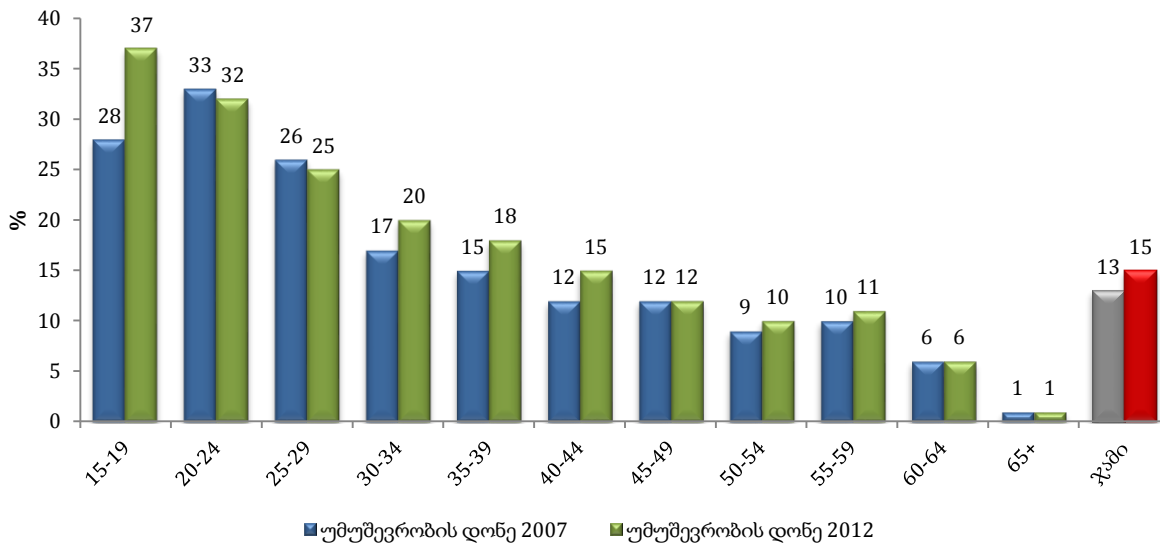
სამუშაო ადგილების შექმნის ხელშეწყობა და შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისი სამუშაო ძალის განვითარება ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის მნიშვნელოვანი ფაქტორებია. დასაქმების შესაძლებლობების ზრდა მტკიცე საფუძველს შექმნის საქართველოს მთელი მოსახლეობის ცხოვრების დონის გაუმჯობესებისთვის. სიღარიბის დასაძლევად სოციალურ დახმარებებზე ბევრად ეფექტიანია ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის ხელშეწყობა და სამუშაო ძალის სრულფასოვანი ჩართულობა ინკლუზიურ ზრდაში.

2000-იანი წლების შუა პერიოდში ბიზნეს გარემოს რეფორმებს თან ახლდა ინვესტიციების მატება, თუმცა ეს ზრდა ნაკლებად აისახა მოსახლეობის დასაქმებაზე. უმუშევრობის მაჩვენებელი 2007 წელს 13,3%-დან 2009 წელს 16,9%-მდე გაიზარდა; 2012 წლისთვის ის კვლავ შემცირდა 15,0%-მდე. იმავე პერიოდში (2007-2012) ახალგაზრდობის უმუშევრობა (15-19 წლის ასაკობრივი ჯგუფი) 27,7%-დან 36,9%-მდე გაიზარდა. საქართველოში ეს მაჩვენებლები უფრო მაღალია, ვიდრე აღმოსავლეთ ევროპისა და ცენტრალური აზიის რეგიონის ქვეყნების უმეტესობაში. ქალაქის ტიპის

დასახლებებში უმუშევრობა 28%-ს შეადგენს. აღსანიშნავია, რომ ქვეყანაში სამუშაო ძალას, განსაკუთრებით კი ახალგაზრდებს აქვთ დასაქმების ნაკლები შესაძლებლობები.

დიაგრამა 7

უმუშევრობის მაჩვენებლები ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით
(2007-2012)

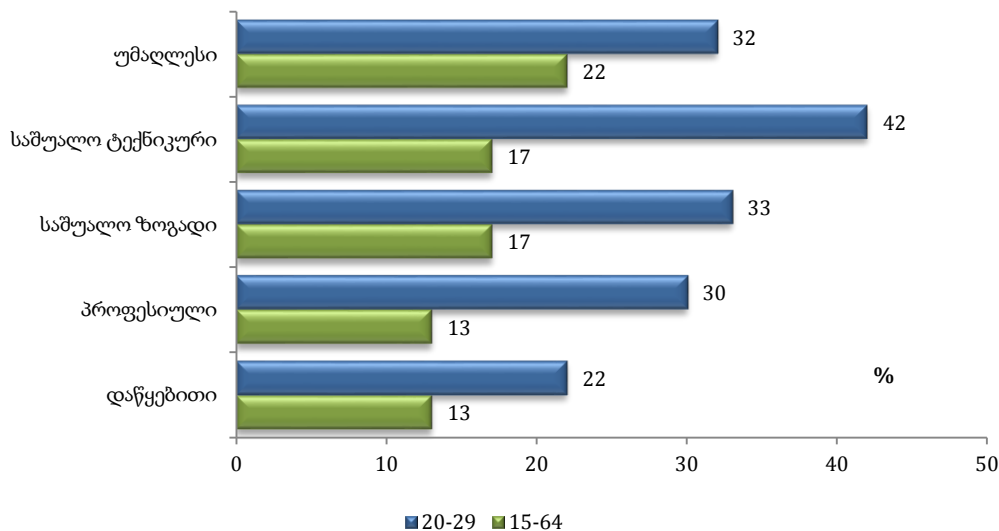
წყარო: საქსტატი

საქართველოში უმუშევრების ორი მესამედი (67,1%) წელიწადზე მეტი ხნის განმავლობაში სამუშაო ადგილის გარეშეა, რაც უფრო ამცირებს დასაქმების შესაძლებლობებს. მსოფლიო ბანკის 2013 წლის ანგარიშის თანახმად, საქართველოში ხანგრძლივი უმუშევრობის შემდეგ დასაქმების მაჩვენებელი საკმაოდ დაბალია.¹

პრობლემას წარმოადგენს შრომის ბაზარზე მოთხოვნასა და მიწოდებას შორის არსებული დისბალანსი. დასაქმებულებს განათლება აქვთ ისეთ სფეროებში, რომლებზეც შრომის ბაზარზე მოთხოვნა ნაკლებია. ამავე დროს, არასაკმარისია სათანადო პროფესიული განათლების მქონე სამუშაო ძალა იმ ადგილების შესავსებად, რომლებსაც პროფესიული კვალიფიკაცია სჭირდება.

¹ საქართველო: უნარების შეუთავსებლობა და უმუშევრობა, შრომის ბაზრის გამოწვევები, მსოფლიო ბანკი, მარტი 2013 წელი, გვ. 2

უმუშევრობის მაჩვენებლები განათლების დონის მიხედვით (2010)

წყარო: მსოფლიო ბანკი, ოჯახების ბიუჯეტების 2010 წლის მიმოხილვის საფუძველზე

უმუშევრობის მაჩვენებელი განათლების დონის მიხედვით (დიაგრამა 8) მიუთითებს, რომ განათლების დონე ნაკლებად შეესაბამება ეკონომიკის მოთხოვნებს.

განათლების ხარისხის პრობლემაა ზოგადი განათლების სისტემაშიც. 2009 წლის მოსწავლეების საერთაშორისო შეფასების პროგრამის (PISA) მიხედვით, საქართველოში მოსწავლეების შეფასება OECD-ის საშუალო მაჩვენებელზე დაბალი იყო. მოსწავლეთა მხოლოდ 38% სცილდება ფუნქციური წერა-კითხვის ზღვარს, ხოლო მათემატიკაში ზღვარზე ან ზღვარს ზემოთაა მოსწავლეთა მხოლოდ 31%-ია.

გლობალური კონკურენტუნარიანობის 2013-2014 წლის ანგარიშის მიხედვით, საქართველო 105-ე ადგილზეა „საგანმანათლებლო სისტემის ხარისხის“ მიხედვით და 130-ე ადგილზე „კვლევითი და ტრენინგის მომსახურების ხელმისაწვდომობის“ მიხედვით.

უმუშევრობის დონეზე სკოლამდელი განათლების ხარისხიც ახდენს გავლენას. საქართველოში საშუალოდ ბავშვების მხოლოდ 46% დადის საბავშვო ბაღში,

რეგიონების მიხედვით აღნიშნული მაჩვენებელი 20%-დან 58%-მდე მერყეობს² და სოფლად კიდევ უფრო დაბალია. გარდა ამისა, სკოლამდელი განათლების ხარისხი არ არის თანაბრად უზრუნველყოფილი და დარეგულირებული ეროვნული სტანდარტებით, რაც ერთობლიობაში აუარესებს მოსწავლეების მზაობას ზოგადი განათლებისა და მნიშვნელოვანი უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებისთვის. ეს ფაქტორი მნიშვნელოვნად განაპირობებს მოსწავლეების არათანასწორ შესაძლებლობებს საგანმანათლებლო პროცესებში.

გამოწვევების წინაშე დგას პროფესიული განათლების სისტემაც. პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამები ნაკლებად შეესაბამება შრომის ბაზრის მოთხოვნებს. პროფესიული განათლების შესახებ საზოგადოების ინფორმირებულობის დონე დაბალია და ის ჯერ კიდევ არ განიხილება, როგორც აკადემიური განათლების თანასწორი ან მიმზიდველი საგანმანათლებლო ალტერნატივა. პროფესიული განათლება ნაკლებად აღიქმება შემოსავლის მომტან თუ კარიერული განვითარების საშუალებად.

პრობლემას წარმოადგენს განათლების დაფინანსების დაბალი დონეც, რომელიც ბოლო წლებში იზრდება, თუმცა, მნიშვნელოვნად ჩამოუვარდება აღმოსავლეთ ევროპის და ცენტრალური აზიის რეგიონის ქვეყნების ანალოგიურ მაჩვენებლებს. მცირე დაფინანსება უარყოფითად აისახება განათლების სფეროში ფიზიკური ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე. გარდა ამისა, პედაგოგებს აქვთ დაბალი ანაზღაურება და ნაკლები მოტივაცია.

შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე ორიენტირებული სამუშაო ძალის განვითარების მიზნით განსახორციელებელი პოლიტიკის მიმართულებები

სახელმწიფოს პოლიტიკა ამ სფეროში მიმართული იქნება მოსახლეობისთვის დასაქმების შესაძლებლობების გაძლიერებისთვის შესაბამისი წინაპირობების

² საქართველოში ადრეულ ასაკში სწავლების სისტემის ღირებულების გაანგარიშების და დაფინანსების ყოვლისმომცველი სტრატეგია - გაეროს ბავშვთა ფონდი, 2012

შექმნისკენ. კერძოდ, შრომის ბაზრის ინფრასტრუქტურის განვითარება ხელს შეუწყობს სამუშაოს მაძიებელთა ინფორმირებულობის გაზრდას დასაქმების არსებულ და პოტენციურ შესაძლებლობებზე. ზოგადი განათლების სისტემის სრულყოფა ხელს შეუწყობს იმ ადამიანური კაპიტალის მაღალი კვალიფიკაციის უზრუნველყოფას, რომელიც ემზადება შრომის ბაზარზე შესასვლელად. ამასთან, პროფესიული განათლების სრულყოფა განაპირობებს სამუშაო ძალის კვალიფიკაციის ამაღლებას და შრომის ბაზარზე არსებული დისბალანსის დაძლევას. საბოლოო ჯამში, აღნიშნული ღონისძიებები ხელს შეუწყობს ადამიანური კაპიტალის განვითარებას, რომელიც მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს ინკლუზიური ეკონომიკური განვითარების პროცესში.

შრომის ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა

შრომის ბაზრის განვითარების სახელმწიფო პოლიტიკის მიზანს წარმოადგენს შრომის ბაზარზე არსებული მოთხოვნისა და მიწოდების დისბალანსის აღმოფხვრა ადამიანური რესურსების რაციონალური გამოყენების, ეფექტიანი დასაქმების ხელშეწყობის და სამუშაო ძალის ხარისხობრივი სრულყოფის გზით. პოლიტიკის საბოლოო შედეგი უმუშევრობის თანმიმდევრული შემცირება იქნება.

შრომის ბაზრის ინფრასტრუქტურის ფორმირება/განვითარებისთვის ხელი შეეწყობა: შრომის ბაზრის კვლევების ინსტიტუციონალიზაციას და მონაცემთა ბაზის ფორმირება/განვითარებას; დამსაქმებელსა და სამუშაოს მაძიებელს შორის ეფექტური კავშირის უზრუნველყოფას; საშუამავლო მომსახურების სახელმწიფო და კერძო სტრუქტურების განვითარებას; უმუშევართა ან/და სამუშაოს მაძიებელთა მომზადება-გადამზადების და კვალიფიკაციის ამაღლების გამართული სისტემის შექმნას (უწყვეტი განათლების მხარდაჭერა); შრომის ბაზარზე არსებული მდგომარეობის გათვალისწინებით შრომითი მიგრაციული პროცესების შესაბამისი პოლიტიკის შემუშავებას; თვითდასაქმების და სამეწარმეო საქმიანობის დაწყებისთვის შესაბამისი პროგრამების განხორციელებას.

ზოგადი განათლების ხარისხის ამაღლება

მაღალი ხარისხის ზოგადი განათლების ხელმისაწვდომობა არის საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტი. ზოგადი განათლების ხარისხის ამაღლებისათვის მოხდება სკოლების ფიზიკური ინფრასტრუქტურის განახლება/განვითარება, სასწავლო პროგრამების დახვეწა, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარება და მათი მოტივაციის ამაღლება, რაც თავის მხრივ, საჭიროებს დაფინანსების ეფექტიან მექანიზმებს. ასევე პრიორიტეტია საბავშვო ბაღების ხელმისაწვდომობის გაზრდა და სკოლამდელი აღზრდის ხარისხის გაუმჯობესება.

Page | 52

მთავრობის მიერ განსახორციელებელი ღონისძიებები მოიცავს: მასწავლებელთა შეფასების სისტემის დანერგვა და განვითარება სწავლების ხარისხის, პროცესების გამჭვირვალობისა და ანგარიშვალდებულების გასაუმჯობესებლად; მასწავლებელთა პროფესიული და კარიერული განვითარების თანამედროვე მიდგომების შემუშავება და დანერგვა; განვითარების საფეხურების შესაბამისი სამოტივაციო პაკეტებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების პროგრამების შემუშავება; ადამიანური რესურსის კონკურენტუნარიანობის ზრდის მიზნით, არსებული ეროვნული სასწავლო გეგმის გადახედვა და შესაბამისი ცვლილებების განხორციელება; სწავლების პროცესში შრომის ბაზრის მოთხოვნების გათვალისწინება, განსაკუთრებით მათემატიკის, საბუნებისმეტყველო საგნების, ტექნოლოგიების და უცხო ენების სწავლების მიმართულებით; სწავლა-სწავლების ახალი მეთოდების დანერგვის და განვითარების ხელშეწყობა; ფსიქოლოგიური ცენტრების შექმნა ქვევითი და ემოციური პრობლემების მქონე სკოლის მოსწავლეებისა და მათ ოჯახებისათვის ფსიქო-სოციალური მომსახურების გაწევის და უსაფრთხო სკოლის ფორმირების მიზნით; სკოლებში პროფესიული ორიენტაციისა და კარიერის დაგეგმვის კურსის დანერგვა; ინკლუზიური განათლების ხელშეწყობა შეზღუდული უნარების მქონე პირების განათლებისა და დასაქმების პრობლემების გადასაჭრელად.

პროფესიული განათლების სისტემის განვითარება

პროფესიული განათლების სფეროში განსახორციელებელი ღონისძიებები მოიცავს: პროფესიული განათლების სისტემის მარეგულირებელი გარემოს გაუმჯობესებას; პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების შესაძლებლობის გაძლიერებას შრომის ბაზრის და თანამედროვე ეკონომიკის მოთხოვნების შესაბამისად; ბაზარზე ორიენტირებული პროფესიული სტანდარტების და მოქნილი საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავება; ოპტიმალური პროფესიული საგანმანათლებლო ქსელის ჩამოყალიბებას, რომელიც ხელმისაწვდომი იქნება როგორც გეოგრაფიული, ასევე საგანმანათლებლო პროგრამების/დისციპლინების თვალსაზრისით; დაფინანსების ეფექტური მექანიზმების ჩამოყალიბებას, რომელიც კონკურენციის საფუძველზე ხელს შეუწყობს სწავლების ხარისხის გაუმჯობესებას; საზოგადოების ყველა სოციალური ჯგუფისთვის პროფესიულ საგანმანათლებლო პროგრამებზე სრული ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას; პროფესიული სასწავლებლების ინფრასტრუქტურის შექმნა/განვითარებას; პროფესიული სასწავლებლების მასწავლებლების მომზადებასა და გადამზადებას თანამედროვე სტანდარტებისა და მოთხოვნების შესაბამისად; კურსდამთავრებულთა დასაქმების ხელშეწყობის მექანიზმების გაძლიერებას - კარიერის დაგეგმვისა და პროფორიენტაციის სისტემის უზრუნველყოფას.

მოსალოდნელი შედეგები

ზემოაღნიშნული ღონისძიებების შედეგად გაიზრდება განათლების ხარისხი და მასზე ხელმისაწვდომობა, ამალდება ადამიანური რესურსების კონკურენტუნარიანობა. შრომის ბაზარზე არსებული დისბალანსის აღმოფხვრის შედეგად გაიზრდება დასაქმების შესაძლებლობები. ადამიანური რესურსების, როგორც წარმოების ფაქტორის, განვითარება მნიშვნელოვანია „საქართველო 2020“-ის მიზნობრივი მაჩვენებლების მისაღწევად.

გარდა ამისა, შესაძლებლობების შექმნა შრომისუნარიანი მოსახლეობისთვის ხელს შეუწყობს ეკონომიკური ზრდის ინკლუზიურობას. ყოველი ადამიანისთვის უკეთესი შესაძლებლობების უზრუნველყოფა არის როგორც ეკონომიკური აუცილებლობა, ასევე, მთავრობის სოციალური ვალდებულება.

მიზნები შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე ორიენტირებული სამუშაო ძალის განვითარებისთვის

მიზანი	საბაზისო	2017	2020
უმუშევრობის მაჩვენებელი, %	15	13	<12
მიღება სკოლამდელი განათლების სფეროში, %	46	60	80
მოსწავლეების წილი, რომლებიც გადასცდნენ ფუნქციური წერა-კითხვის ზღვარს, % (PISA-ს შეფასების მიხედვით)	38	45	50
მოსწავლეების წილი, რომლებიც გადასცდნენ მათემატიკის და საბუნებისმეტყველო საგნების ცოდნის ზღვარს, % (PISA-ს შეფასების მიხედვით)	31	40	50
მიღება პროფესიული განათლების კურსებზე (%)	2.5	5	10
ვაკანსიების და სამუშაოს მაძიებლების მონიტორინგის წარმოება (შევსებული სამუშაო ადგილების წლიური ზრდის მაჩვენებელი)	N/A	10%	10%

სოციალური უზრუნველყოფის სისტემის სრულყოფა

არსებული ვითარება

ადამიანური რესურსების კონკურენტუნარიანობის ზრდისთვის მნიშვნელოვანია საზოგადოების მოწყვლადი ჯგუფებისთვის სოციალური დაცვის სისტემის შემდგომი დახვეწა. სოციალური დაცვის სისტემა მოიცავს ორ ძირითად კომპონენტს – მიზნობრივ სოციალურ დახმარებას (TSA) სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფი ოჯახებისთვის და საპენსიო სისტემას.

საქართველოში სოციალური უზრუნველყოფის ქსელი შეიქმნა 2004 წელს, ხოლო 2006 წლიდან დაიწყო მიზნობრივი სოციალური დახმარების პროგრამა, რომელიც ორიენტირებულია სიღარიბის ზღვარს მიღმა მოსახლეობის და მოწყვლადი ოჯახების ფინანსურ დახმარებაზე. ამ სისტემამ შეცვალა მანამდე არსებული დახმარება მარტოხელა პენსიონერების, ობლების, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვების, უსინათლოებისა და მრავალშვილიანი ოჯახების კატეგორიებისთვის. 2009-2011 წლებში სიღარიბის ფარდობითი მაჩვენებლების შემცირების მიუხედავად, რომელშიც გარკვეული წილი მიზნობრივი სოციალური დახმარების სისტემას მიუძღვის, 2011 წლისათვის საქართველოში ოჯახების დაახლოებით მეხუთედი (21.8% და ბავშვთა მოსახლეობის მეოთხედი (25.2%) კვლავ ფარდობითი სიღარიბის ზღვარს მიღმა ცხოვრობდა³. აღსანიშნავია, რომ ჯინის კოეფიციენტი მაღალია და ბოლო ათწლეულის განმავლობაში 0,41 ფარგლებში მერყეობს.

2013 წლის მონაცემებით, მიზნობრივი სოციალური დახმარების მონაცემთა ბაზაში დარეგისტრირებულია 1.7 მილიონამდე პირი (მოსახლეობის დაახლოებით 40%), მათგან 443 000 პირი იღებს საარსებო შემწეობას. მიზნობრივი სოციალური დახმარების გადაფარვა მოსახლეობის დაახლოებით 10%-ზე ვრცელდება. 2012 წლის ბიუჯეტში სოციალური დახმარებებისთვის გამოყოფილი იყო დაახლოებით 141 მლნ. ლარი (მშპ-ს

³ საქართველო: ბავშვთა სიღარიბის შემცირება. სადისკუსიო დოკუმენტი, 2012 წ. გაეროს ბავშვთა ფონდი

0,7%). მიუხედავად განხორციელებული ღონისძიებებისა, მიზნობრივი სოციალური დახმარების ეფექტიანობის ზრდისთვის, საჭიროა ოჯახების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასების მეთოდოლოგიის დახვეწა.

2013 წლის ივლისიდან, მთავრობამ გააორმაგა მიზნობრივი სოციალური დახმარებების დაფინანსება ყოველთვიური თანხის 30-დან 60 ლარამდე გაზრდით, ხოლო ოჯახის ყოველ დამატებით წევრზე 24-დან 48 ლარამდე. 2013 წელს ეს დამატებით 71.5 მლნ. ლარს შეადგენს (წლიური ხარჯი შეადგენს 213 მლნ. ლარს, მშპ-ს 0,5%).

ხანდაზმულთა სოციალური დაცვის ღონისძიებების უმთავრეს ნაწილს ხანდაზმულობის პენსია წარმოადგენს. საპენსიო ასაკის მიღწევის შემდეგ (მამაკაცებისთვის 65 წელი, ქალებისთვის 60 წელი) ყველა მოქალაქეს უფლება აქვს მიიღოს პენსია. ხანდაზმულობის პენსია 2013 წლის სექტემბერში 150 ლარამდე გაიზარდა (2010 წელს 115 ლართან შედარებით). დღეისათვის, ბენეფიციარების ჯამური რაოდენობა 684 000 ადამიანს - მოსახლეობის 15%-ს შეადგენს, ხოლო საპენსიო ხარჯები - დაახლოებით 1 მილიარდ ლარს.

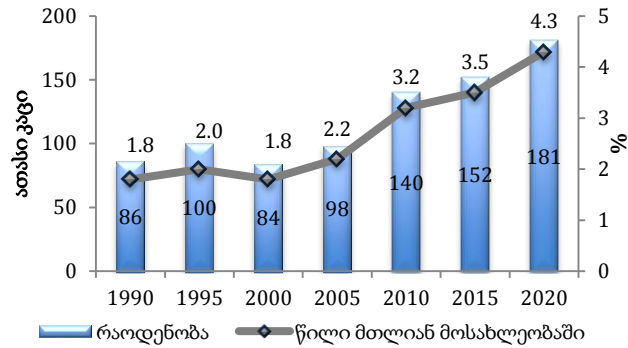
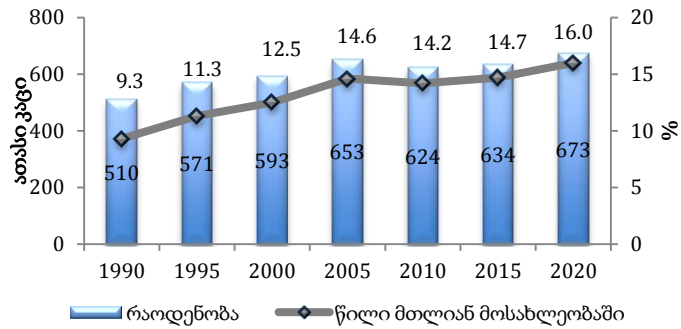
პროგნოზული გათვლებით 2013 წელს უკვე განხორციელებული ცვლილებებით (მიზნობრივი სოციალური დახმარების გაორმაგებითა და პენსიის გაზრდით), 25%-დან სულ მცირე 18%-მდე შემცირდება საქართველოში ფარდობითი სიღარიბის ზღვარს მიღმა მცხოვრები ბავშვთა მოსახლეობის მაჩვენებელი, ხოლო უკიდურეს სიღარიბეში მცხოვრები ბავშვის პროცენტი 9.4%-დან სულ მცირე 6%-მდე უნდა შემცირდეს.⁴

⁴ საქართველო: ბავშვთა სიღარიბის შემცირება. სადისკუსიო დოკუმენტი, 2012 წ. გაეროს ბავშვთა ფონდი

საქართველოს პროგნოზული მოსახლეობა

მოსახლეობა 65+

მოსახლეობა 80+

წყარო: გაერო, მოსახლეობის პროგნოზი

იმის გათვალისწინებით, რომ პენსიონერთა რაოდენობა მზარდია და გაეროს მონაცემებით, ასაკით პენსიონერები 2050 წლისათვის შეადგენენ საქართველოს მოსახლეობის 25%-ს, ადგილი ექნება სოციალური დანახარჯების მუდმივ ზრდას. გამომდინარე აქედან, აუცილებელია ეტაპობრივად დაგროვებით საპენსიო სისტემაზე გადასვლა, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს საბაზისო პენსიის არამდგრადი ზრდისგან გამოწვეული წნეხის შემსუბუქებას. ასევე მნიშვნელოვანია საბაზისო პენსიის ინფლაციასთან მიზმის პრინციპის შემოღება და პენსიის ზრდის ყველაზე ღარიბ პენსიონერებზე ორიენტირება, რაც დაიცავს პენსიის მსყიდველობითუნარიანობას და მოლოდინებს მისაღებ დონეზე შეინარჩუნებს.

მთავრობას ორი ძირითადი ალტერნატივა აქვს საბაზო დახმარების ფისკალური ტვირთის შესამსუბუქებლად: უზრუნველყოს ჩანაცვლების განაკვეთის მოლოდინის მისაღებ დონეზე დარჩენა, ან ხელი შეუწყოს საპენსიო დანაზოგების დაგროვებას ნებაყოფლობით ან სავალდებულოდ. სხვადასხვა სიტუაციის ანალიზის საფუძველზე სავარაუდოა, რომ კომბინაციით, რომელიც მოიცავს ასაკის გამო პენსიის ზრდას მისაღები განაკვეთით და კერძო დაგროვების სქემით მიღებულ პენსიას, დროთა

განმავლობაში შესაძლებელია საერთო ჩანაცვლების განაკვეთის სტაბილიზება ხანდაზმულების შემოსავლისთვის.

სოციალური უზრუნველყოფის სისტემის გაუმჯობესების მიზნით განსახორციელებელი პოლიტიკის მიმართულებები

სოციალური უზრუნველყოფის სფეროში მთავრობის პოლიტიკას ორი მიზანი აქვს - შეამციროს მოსახლეობის სიღარიბითა და ხანდაზმულობით გამოწვეული სოციალური რისკები და ხელი შეეწყოს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს და სხვა მოწყვლად ჯგუფებს, მონაწილეობა მიიღონ ქვეყნის სოციალურ და ეკონომიკურ ცხოვრებაში.

მიზნობრივი სოციალური დახმარებები

სოციალური დახმარების პროგრამის მიზნობრიობის გაუმჯობესების მიზნით, დაიხვეწება ოჯახების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასების მეთოდოლოგია; გაუმჯობესდება პროგრამების ადმინისტრირება და გაძლიერდება სოციალური ინფორმაციის მენეჯმენტის სისტემა. აღნიშნული ღონისძიებები ასევე ხელს შეუწყობს სოციალური დახმარებების ეფექტიანობის ზრდას.

საპენსიო დახმარებების მომავალი ზრდა

საპენსიო სისტემის ეფექტიანობის ზრდის მიზნით, განხორციელდება დაგროვებით საპენსიო სისტემაზე გადასვლის შესაძლებლობების ანალიზი. ამასთან, საშუალო პერიოდში მთავრობა გეგმავს დააკავშიროს საბაზო საპენსიო დახმარების ზრდა ინფლაციის მაჩვენებელთან, რათა პროგრამის ფარგლებში შენარჩუნებული იყოს მსყიდველობითი უნარის არსებული დონე.

მოსალოდნელი შედეგები

ზემოაღნიშნული ღონისძიებების განხორციელებით, მთავრობა უზრუნველყოფს მოსახლეობის უღარიბესი ერთი მეათედის 80%-ის გადაფარვას მიზნობრივი სოციალური დახმარების პროგრამით და ასევე, მეორე დეცილის ოჯახების, სულ მცირე, 50%-ის ჩართვას პროგრამაში, უნივერსალური საბაზისო პენსიის შენარჩუნებას და სამომხმარებლო ფასების ინდექსზე (ინფლაციის დონეზე) მიბმას. ამასთან, ეტაპობრივად განხორციელდება დაგროვებითი სქემების შემოღება.

მიზნები სოციალური უზრუნველყოფის სისტემის სრულყოფისთვის

მიზანი	საბაზისო	2017	2020
უღარიბესი დეცილის გადაფარვა TSA-თი	40	60	80
მოსახლეობა მედიანური მოხმარების 60%-ზე ქვემოთ	22.4	20	18
მოსახლეობა საშუალო მოხმარების 40%-ზე ქვემოთ	9.3	8	5
ჯინის კოეფიციენტი	42.1	38	35
საპენსიო დახმარება (მინიმალური მოხმარების წილი, %)	100	100	100
ხელფასის (შემოსავლის) ჩანაცვლების მაჩვენებელი	22	22	25

ხელმისაწვდომი და ხარისხიანი ჯანდაცვის უზრუნველყოფა

არსებული ვითარება

სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობის და ხარისხის კუთხით უთანასწორობის აღმოფხვრა უდიდეს გავლენას ახდენს ქვეყნის ინკლუზიურ განვითარებაზე. მოსახლეობის ავადობა, სიკვდილიანობა და უნარ-შეზღუდულობა მნიშვნელოვან

დანაკარგებს იწვევს როგორც ადამიანური რესურსის პროდუქტიულობის, ისე ზოგადად ეკონომიკური განვითარების კუთხით.

მიუხედავად იმისა, რომ ბოლო ორი ათწლეულის მანძილზე საქართველოში გაუმჯობესდა სიცოცხლის მოსალოდნელი ხანგრძლივობის და დედათა და ბავშვთა ჯანმრთელობის მონაცემები, 2012 წლისთვის ქვეყანაში ავადობის და სიკვდილიანობის დონე კვლავ მნიშვნელოვნად აღემატებოდა ევროპის განვითარებული ქვეყნების ანალოგიურ მაჩვენებლებს⁵. აღნიშნული კი ჯანდაცვის სფეროში სისტემურ პრობლემებზე მიუთითებს და მთავრობის მხრიდან დაუყოვნებელი ღონისძიებების გატარებას მოითხოვს.

საქართველოს მთავრობის უმთავრეს პრიორიტეტს მოსახლეობისთვის სამედიცინო მომსახურებაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა და მისი ხარისხის გაუმჯობესება წარმოადგენს. აღნიშნულის დადასტურებაა 2012 წელთან შედარებით 2013 წელს ჯანდაცვის სექტორისთვის გამოყოფილი სახელმწიფო ასიგნებების მოცულობის თითქმის გაორმაგება (365 მლნ. ლარიდან 635 მლნ. ლარამდე)⁶ და 2013 წლის თებერვლიდან ჯანდაცვის საყოველთაო პროგრამის ამოქმედება. დღეისათვის, საქართველოს ყველა მოქალაქე უზრუნველყოფილია საბაზისო სამედიცინო მომსახურებით, მათ შორის 1.7 მილიონი ადამიანი ჯანმრთელობის დაზღვევის სახელმწიფო პროგრამის ბენეფიციარია, 2.2 მილიონი საყოველთაო ჯანდაცვის სახელმწიფო პროგრამის, ხოლო 500 000-მდე პირი კერძო ან კორპორატიული დაზღვევის მოსარგებლეა.

საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის ამოქმედების ერთ-ერთი მთავარი მიზანი, ჯანდაცვაზე კერძო, ჯიბიდან გადახდების და ჯანდაცვაზე კატასტროფული დანახარჯების შემცირებაა. 2011 წლის მონაცემებით⁷, საქართველო ევროპის რეგიონში გამოირჩეოდა კერძო, ჯიბიდან გადახდების მაღალი მაჩვენებლით (70%), ხოლო

⁵ 2012 წელს საქართველოში ჩვილ ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი (12/1000 ცოცხალშობილზე), მნიშვნელოვნად აღემატებოდა ევროპის განვითარებული ქვეყნების საშუალო მაჩვენებლებს (7/1000).

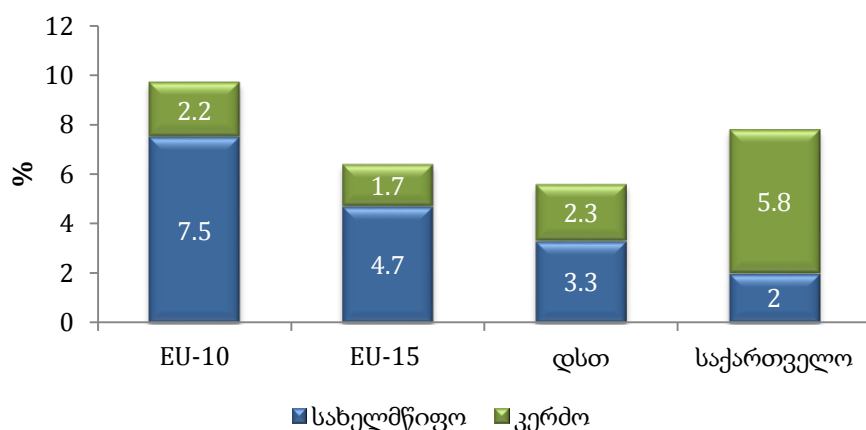
⁶ საქართველოს კანონი საქართველოს 2013 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ.

⁷ სამედიცინო მომსახურებით სარგებლობისა და ჯანდაცვის დანახარჯების კვლევა, 2010

შინამეურნეობების 9%-მა განიცადა ჯანდაცვაზე კატასტროფული დანახარჯები. სწორედ ჯანდაცვის მომსახურების მაღალი ღირებულების გამო მოსახლეობის 44.3% ირჩევდა თვითმკურნალობას. საერთაშორისო მაჩვენებლებთან შედარებით (ევროკავშირი - 7.6 და დსთ-ის წევრი ქვეყნები - 8.6), საქართველოში ძალიან დაბალი რჩება როგორც ამბულატორიული ვიზიტების (2.1), ისე ჰოსპიტალიზაციის მაჩვენებელი. ავადმყოფობის შემთხვევაში, საქართველოს მოსახლეობის მხოლოდ 8% მიმართავდა ოჯახის ექიმს, მაშინ, როდესაც მოლდოვაში, რუსეთში, ტაჯიკეთსა და უზბეკეთში იგივე მაჩვენებელი 40%-ს აჭარბებდა.

დიაგრამა 11

სახელმწიფოსა და შინამეურნეობების დანახარჯები ჯანდაცვაზე

წყარო: ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია

განსაკუთრებით აღსანიშნავია, რომ შინამეურნეობების მიერ პირდაპირი/ჯიბიდან გადახდილი თანხების 2/3-ს შეადგენდა მედიკამენტებზე დანახარჯები. საქართველოს მოსახლეობა წამლებზე ყოველწლიურად მშპ-ს 3%-ს ხარჯავდა, რაც ორჯერ აღემატება ეკონომიკური თანამშრომლობის და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) წევრი ქვეყნების საშუალო მონაცემებს. მედიკამენტებზე არსებული მაღალი დანახარჯები აიხსნება წამლების არარაციონალური დანიშვნის პრაქტიკით, მოსახლეობაში თვითმკურნალობის მაღალი მაჩვენებელით და გენერიული მედიკამენტების ნაკლებად გამოყენებით.

სამედიცინო მომსახურების მაღალი ღირებულების გარდა, კვლავ მნიშვნელოვან პრობლემად რჩება მომსახურების ხარისხი. სამედიცინო დაწესებულებების მასობრივი პრივატიზაცია და მარკეტიზაცია (2013 წლისთვის სამედიცინო დაწესებულებების 10%-ზე ნაკლები რჩება სახელმწიფო საკუთრებაში) არ ყოფილა დაბალანსებული რეგულირების სათანადო მექანიზმებით, რაც დაიცავდა პაციენტის უფლებას მიეღო ხარისხიანი სამედიცინო მომსახურება და კლინიკებში დანერგილიყო სამედიცინო შეცდომების ეფექტური მართვის სისტემები.

ქვეყანაში არ არის დანერგილი დანერგილი ხარისხის უზრუნველყოფის ისეთი აპრობირებული მეთოდები, როგორცაა აკრედიტაცია, ხოლო ინფრასტრუქტურის და ადამიანური რესურსის კუთხით არსებული ხარისხის უზრუნველყოფის მექანიზმები საჭიროებს ძირეულ ცვლილებებს. კვალიფიციური ადამიანური რესურსების ნაკლებობა და მათი არათანაბარი გეოგრაფიული გადანაწილება ასევე მნიშვნელოვან ბარიერად რჩება ხარისხიანი სამედიცინო სერვისების უზრუნველყოფის გზაზე.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის კუთხით არაკეთილსაიმედო გამოსავლების, სამედიცინო მომსახურების დაბალი ხარისხის და მომსახურებაზე მაღალი, „გამაღარიბებელი“ ჯიბიდან გადახდების მიღმა ორი ძირითადი პრობლემა იკვეთება: (1) ჯანდაცვის სექტორის დაფინანსების სისტემის არასრულყოფილება, და (2) სამედიცინო მომსახურების არასათანადო რეგულირება.

ხარისხიანი და ხელმისაწვდომი ჯანდაცვის უზრუნველყოფის მიზნით განსახორციელებელი პოლიტიკის მიმართულებები

ამ სფეროში განსახორციელებელი პოლიტიკა მიზნად ისახავს მოსახლეობის სიცოცხლის ხანგრძლივობისა და ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებას სამედიცინო მომსახურებაზე მოსახლეობის ფინანსური ტვირთის (მ.შ. კატასტროფული დანახარჯების რისკების) შემცირებითა და მოსახლეობის ავადობის და

სიკვდილიანობის გამომწვევი ძირითადი მიზეზების პრევენციის, დიაგნოსტიკის და მკურნალობის ხარისხის გაუმჯობესებით.

ჯანდაცვის დაფინანსების სისტემების გაუმჯობესება

საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის მოცვის შენარჩუნებითა და ჯანდაცვის სექტორის დაფინანსების სისტემების გაუმჯობესებით იგეგმება არა ჯანდაცვის მთლიანი დანახარჯის ოდენობის ზრდა (რაც უკვე 2011 წლისათვის მშპ-სთან მიმართებით 9%-ს შეადგენდა), არამედ სამედიცინო სერვისებსა და მედიკამენტებზე შინამეურნეობების ფინანსური ტვირთის შემცირება, სახელმწიფო და კერძო დანახარჯებს შორის თანაფარდობის ცვლილების გზით.

ჯანდაცვის სექტორში დაფინანსების ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით, ამოქმედდება საყოველთაო ჯანდაცვის საბაზისო სერვისების „ერთიანი შემსყიდველი მექანიზმი“. ამასთანავე განიხილება სამედიცინო მომსახურების დაფინანსების ინტეგრირებული სისტემის (დიაგნოზთან შეჭიდული ჯგუფების) დანერგვა, რომელიც სამედიცინო სერვისზე სახელმწიფო დანახარჯებს უფრო ეფექტიანს გახდის. გარდა ამისა, სახელმწიფო რესურსების ხარჯთ-ეფექტურობის გაუმჯობესების მიზნით, იგეგმება დღემდე მოქმედი ჯანდაცვის „ვერტიკალური“ (ინდივიდუალურ დაავადებებზე ორიენტირებული) პროგრამების⁸ რეფორმა საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამაში ინტეგრირებისა და სახელმწიფო ინვესტიციების მოსახლეობის ჯანმრთელობისათვის მხოლოდ მაღალი ეფექტურობის სერვისებზე გადასაწილებით.

მაღალმთიანი და კონფლიქტური ზონების მიმდებარე რაიონებში მცხოვრები განსაკუთრებით მოწყვლადი მოსახლეობის ინკლუზიურობის ხელშეწყობის მიზნით, გაუმჯობესდება ჯანდაცვის ინფრასტრუქტურისა და სერვისების მიწოდების არსებული სისტემები.

⁸ 2013 წელს ჯანდაცვის სახელმწიფო ბიუჯეტის 80%-ზე მეტი მიმართული იყო საყოველთაო ჯანდაცვის და ჯანმრთელობის დაზღვევის სახელმწიფო პროგრამებზე. თუმცა, 130 მლნ. ლარი კვლავ რჩებოდა სპეციფიკური დაავადებების ე.წ. ვერტიკალურ სახელმწიფო პროგრამებზე (დიაბეტი, ტუბერკულოზი, შიდსი, სხვ).

სამედიცინო მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესება

მოსახლეობისათვის სამედიცინო მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით, რაც თავის მხრივ გაზრდის ჯანდაცვაზე გამოყოფილი რესურსების ეფექტიანობას, იგეგმება ხარისხის კონტროლის ერთიანი სისტემის ამოქმედება. აღნიშნული მოიცავს: 1) სამკურნალო დაწესებულებების რეგულირების მექანიზმების გაუმჯობესებას, მათ შორის, შიდა აუდიტის, ხარისხის გაუმჯობესების სისტემის და აკრედიტაციის მექანიზმების განვითარება; 2) უწყვეტი სამედიცინო განათლების დანერგვასა და სტიმულირების სისტემის ამოქმედებას სამედიცინო პერსონალის მოტივაციის და კვალიფიკაციის ასამაღლებლად; 3) პაციენტთა უსაფრთხოების და უფლებების დაცვის გაძლიერებას სამედიცინო შეცდომების სისტემური მართვისა და დავების განხილვის ალტერნატიული მექანიზმების შექმნით; 4) კლინიკური პრაქტიკის სტანდარტების რეგულარულ განახლებასა და დანერგვას თანამედროვე ბიო-სამედიცინო კვლევებსა და საერთაშორისო გამოცდილებაზე დაყრდნობით. რეფორმის მიზანია 2020 წლისათვის სამედიცინო დაწესებულებების სულ მცირე 70%-ის დაქვემდებარება აკრედიტაციის ეროვნულ სისტემაზე და მედპერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლება სამედიცინო განათლების სისტემისა და სერტიფიცირების მექანიზმების გაძლიერებით საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად.

სამკურნალო წამლო საშუალებებზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა

გამკაცრდება რეგულაცია მედიკამენტების რაციონალური გამოყენების მიზნით, მათ შორის, მტკიცებულებაზე დაფუძნებული კლინიკური პრაქტიკის დანერგვისა და ურეცეპტოდ გასაცემი მედიკამენტების ჩამონათვლის ეტაპობრივი შემცირებით. აღნიშნული ზომები შეამცირებს წამლის არასწორ გამოყენებას (მ.შ. მედიკამენტების მიმართ რეზისტენტობის განვითარების საფრთხეს) და ხელს შეუწყობს სამედიცინო დაწესებულებებში მიმართვიანობის გაზრდას.

დღევანდელი მდგომარეობით, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო სახელმწიფო თუ დონორი ორგანიზაციების რესურსებით მოსახლეობას უფასოდ აწვდის მთელ რიგ საციცოცხლო მნიშვნელობის მედიკამენტებს (დიაბეტის, ტუბერკულოზის, შიდსის, დიალიზის, ჰემოფილიის, გადაუდებელი და გეგმიური ოპერაციების დროს გამოსაყენებელ პრეპარატებს). გარდა ამისა, განსაზღვრულია პრიორიტეტული დაავადებების (მაგ. ჰიპერტენზიის) სამკურნალოდ ესენციური წამლების ჩართვა საბაზისო პაკეტში. მთავრობა ასევე უზრუნველყოფს სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი მედიკამენტების (არვ, ტუბ-საწინააღმდეგო წამლებისა და ვაქცინების) უწყვეტობას ერთიანი შესყიდვების ან სხვა ხარჯთ-ეფექტური მექანიზმების გამოყენებით.

პირველადი ჯანდაცვის გაძლიერება

სახელმწიფო გააძლიერებს ოჯახის ექიმის ინსტიტუტს, როგორც პირველადი მიმართვის რგოლს, რათა გაუმჯობესდეს პაციენტთა მართვა ამბულატორიულ დონეზე. ასევე განიხილება პირველადი ჯანდაცვის და სამედიცინო მომსახურების სხვა დონეებს შორის უფრო ეფექტური კავშირების ამოქმედება სამედიცინო მომსახურების უწყვეტობის და ამ მომსახურებასთან დაკავშირებული ჭარბი დანახარჯების შესამცირებლად. სახელმწიფო ყურადღებას გაამახვილებს პირველადი ჯანდაცვის დონეზე პრიორიტეტული გადამდები (ვაქცინებით მართვადი ინფექციების, ტუბერკულოზის) და არაგადამდები (გულსისხლძარღვთა, ონკოლოგიური) დაავადებების ადრეულ გამოვლენასა და ეფექტურ მართვაზე. გაძლიერდება ჯანმრთელობის ხელშეწყობის ინიციატივები ალკოჰოლისა და თამბაქოს მოხმარების, წამალდამოკიდებულებისა და ჰიპოდინამიის შემცირებისკენ როგორც ახალგაზრდა, ასევე მოზრდილი მოსახლეობის ჯგუფებისათვის.

მოსალოდნელი შედეგები

ჯანდაცვის სექტორში განსახორციელებელი ღონისძიებები მიზნად ისახავს მოსახლეობის სიცოცხლის ხანგრძლივობის ზრდას და ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებას. საქართველოს მოსახლეობა უფრო მეტად იქნება დაცული ჯანდაცვაზე კატასტროფული დანახარჯების და გაღარიბების რისკებისაგან; გაუმჯობესდება ხელმისაწვდომობა ხარისხიან სამედიცინო მომსახურებასა და სამკურნალწამლო საშუალებებზე; გაიზრდება საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვის ეფექტიანობა ადმინისტრირების გაუმჯობესებისა და პროფილაქტიკურ ღონისძიებებზე მეტი ძალისხმევის მიმართვის გზით. აღნიშნული კი დადებითად აისახება ქვეყანაში ადამიანური კაპიტალის განვითარების, ეკონომიკური ზრდის და სიღარიბის მაჩვენებლებზე.

მიზნები ხარისხიანი და ხელმისაწვდომი ჯანდაცვის უზრუნველყოფისთვის

მიზანი	საბაზისო	2017	2020
ჯანმრთელობის სახელმწიფო დაზღვევის /საყოველთაო ჯანდაცვის სახელმწიფო პროგრამებით მოსახლეობის მოცვა % (2012)	50	100	100
ჯანდაცვაზე ჯიბიდან გადახდების წილი ჯანდაცვაზე მთლიან დანახარჯებში % (2011)	70	≤50	≤30
სამკურნალწამლო საშუალებებზე დანახარჯების წილი ჯანდაცვაზე ჯიბიდან გადახდებში, % (2011)	60	≤40	≤20
აკრედიტებული საავადმყოფოების წილი (%)	0	50	70
ამბულატორიულ-პოლიკლინიკურ დაწესებულებებში მიმართვიანობა (ვიზიტი ერთ სულ მოსახლეზე)	2.1	4	8
სიცოცხლის მოსალოდნელი ხანგრძლივობა დაბადებისას	72	74	76

3. ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა

ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება კრიტიკული ფაქტორია გრძელვადიანი და მდგრადი ეკონომიკური ზრდისათვის კერძო სექტორის წარმმართველი როლით.

„საქართველო 2020“-ით განსაზღვრული მიზნების მისაღწევად საჭიროა, რომ ეკონომიკის რეალური ზრდის ტემპი საშუალოდ შეადგენდეს 7%-ს. აღნიშნული მაჩვენებლის უზრუნველსაყოფად, მწარმოებლურობის ზრდასთან ერთად, ეკონომიკაში ინვესტიციების მოცულობის ზრდამ ყოველწლიურად უნდა შეადგინოს 10% ან მეტი.

ინვესტიციების ზრდის საჭირო ტემპის მისაღწევად კრიტიკული ფაქტორია ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა. ამ კუთხით, დღეისათვის არსებობს ორი ძირითადი შემაფერხებელი ფაქტორი: პირველი, ქვეყნის ეკონომიკა ვერ გამოიმუშავებს ინვესტიციებისთვის საჭირო მოცულობის შიდა რესურსებს და მეორე, არასათანადოდ განვითარებული ფინანსური ინსტიტუტები ვერ უზრუნველყოფენ ფინანსური შუამავლობის ეფექტიან განხორციელებას.

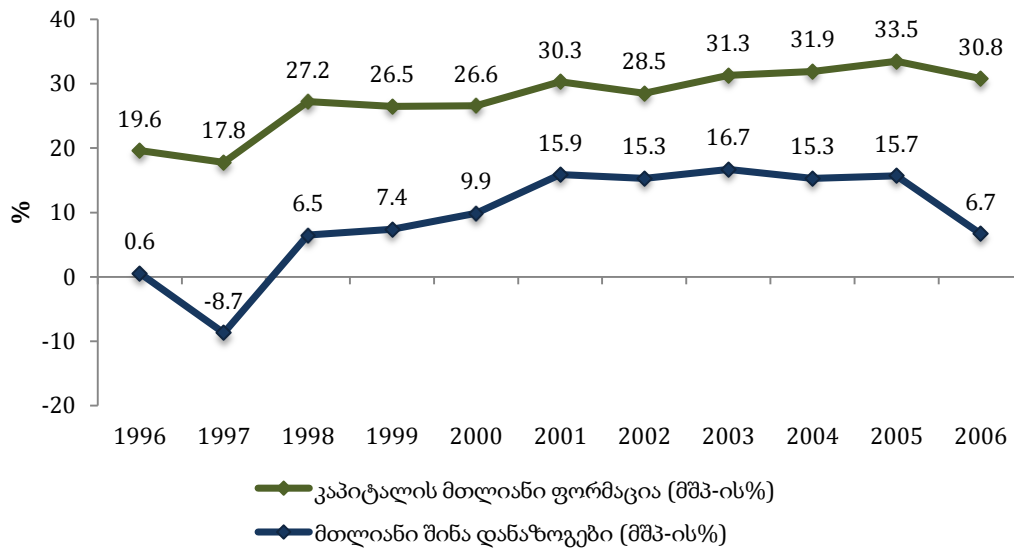
საინვესტიციო რესურსების მობილიზება

არსებული მდგომარეობა

სწრაფი და მდგრადი ეკონომიკური ზრდის ტემპების მისაღწევად, ყოველწლიურად ეკონომიკაში განხორციელებული ინვესტიციების მოცულობა უნდა შეადგენდეს მშპ-ს 30%-ს. არსებული მდგომარეობით, ქვეყანაში დაზოგვის მთლიანი მოცულობა მშპ-სთან მიმართებით შეადგენს დაახლოებით 2.5%-ს.

მთლიანი კაპიტალის ფორმირების და ადგილობრივი დანაზოგების მშპ-სთან ფარდობის მაჩვენებლის დინამიკიდან გამომდინარე, აშკარაა, რომ შიდა დანაზოგების არსებული დონე ვერ უზრუნველყოფს სტრატეგიით დასახული მიზნების მიღწევას.

კაპიტალის მთლიანი ფორმირება და დანაზოგები

წყარო: მსოფლიო ბანკი, მსოფლიო განვითარების ინდიკატორები

გლობალური კონკურენტუნარიანობის 2013-2014 წლის ანგარიშის მიხედვით, საქართველოს მთლიანი ეროვნული დანაზოგების კომპონენტში 98-ე ადგილი უკავია, ხოლო ადგილობრივი კაპიტალის ბაზრებზე ფინანსების ხელმისაწვდომობის კომპონენტში - 126-ე ადგილი.

საინვესტიციო რესურსის პრობლემას წარმოადგენს არა მარტო მისი სიმცირე, არამედ გრძელვადიანი სასესხო რესურსების ნაკლებობა. აღნიშნული ტიპის ფინანსური რესურსები მნიშვნელოვანია გრძელვადიანი საინვესტიციო პროექტების დასაფინანსებლად. მოკლევადიანი საფინანსო რესურსი ზრდის სესხის ტვირთის სიმძიმეს და ბიზნესისთვის დამატებითი რისკების შემცველია.

საინვესტიციო რესურსების მობილიზების მიზნით განსახორციელებელი პოლიტიკის მიმართულებები

ინვესტიციებსა და დანაზოგებს შორის სხვაობის დასაფინანსებლად აუცილებელია, რომ სახელმწიფომ განახორციელოს ღონისძიებები როგორც დანაზოგების ზრდის ხელშეწყობის, ისე უცხოური კაპიტალის შემოდინების წახალისების მიზნით. ამასთან, ქვეყნის მდგრადი განვითარების უზრუნველსაყოფად და საერთაშორისო მოწვევადობის შესასუსტებლად განსაკუთრებული აქცენტი გაკეთდება შიდა დანაზოგების წახალისებაზე.

Page | 69

დანაზოგების ზრდისთვის მნიშვნელოვანი წინაპირობებია ერთის მხრივ, მაკროეკონომიკური სტაბილურობა, მათ შორის, დანაზოგების მსყიდველობითი უნარის სტაბილურობის უზრუნველყოფა და მეორეს მხრივ, ეფექტური მარეგულირებელი და სამართლებრივი გარემო ფინანსური სექტორისათვის. დანაზოგები შედგება ორი ძირითადი ელემენტისგან - სახელმწიფო და კერძო დანაზოგებისგან. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია როგორც სახელმწიფო დანაზოგების ზრდა, ასევე, კერძო დანაზოგების დაგროვების ხელშეწყობა.

დანაზოგებზე ორიენტირებული ფისკალური პოლიტიკა

სახელმწიფო დანაზოგების გაზრდის მიზნით, საშუალოვადიან პერიოდში, სახელმწიფო განახორციელებს ფისკალური კონსოლიდაციის თანმიმდევრულ პოლიტიკას. კლებადი და მდგრადი დეფიციტის უზრუნველყოფით სახელმწიფო გაზრდის დანაზოგების მოცულობას ქვეყანაში.

დეპოზიტის დაზღვევის დანერგვა

კერძო დანაზოგების სტიმულირების მიზნით, დაინერგება დეპოზიტის დაზღვევის გამჭვირვალე და ნათელი სისტემა, რაც შეამცირებს საბანკო სისტემაში ფულის

განთავსების რისკს. სისტემა უნდა ეყრდნობოდეს საუკეთესო საერთაშორისო გამოცდილებას. მთავრობა იმუშავებს საბანკო სექტორთან, დეპოზიტების დაზღვევის სიცოცხლისუნარიანი მექანიზმის ჩამოყალიბებისთვის.

საპენსიო რეფორმა

საპენსიო რეფორმა, რომელიც ითვალისწინებს სავალდებულო დაგროვებითი საპენსიო სისტემის ჩამოყალიბებას, ხელს შეუწყობს დანაზოგების მოცულობის ზრდას ქვეყანაში. აღნიშნული რეფორმა სოციალური უსაფრთხოების უზრუნველყოფის პარალელურად შექმნის დამატებით წყაროს ინვესტირებისათვის.

იმისათვის რომ დაგროვებითმა საპენსიო სისტემამ ხელი შეუწყოს საინვესტიციო რესურსების ზრდას, მნიშვნელოვანია რომ ქვეყანაში განვითარდეს კაპიტალის ბაზრები.

უცხოური ინვესტიციები

ფინანსების ხელმისაწვდომობის ზრდისთვის, შიდა დანაზოგების სტიმულირებასთან ერთად, საჭიროა უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა. უცხოური კაპიტალის შემოდინება, თავის მხრივ გააიანფებს საკრედიტო რესურსს და გაზრდის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობას. შესაბამისად, გაიზრდება ინვესტიციების მოცულობა ქვეყანაში.

გრძელვადიანი საინვესტიციო რესურსის წახალისება

მნიშვნელოვანია გრძელვადიანი შიდა და საგარეო საინვესტიციო რესურსის არსებობა ქვეყანაში. შიდა დანაზოგების წახალისების პოლიტიკის ფარგლებში, მთავრობა ხელს შეუწყობს გრძელვადიანი დანაზოგების ინსტრუმენტების ჩამოყალიბებას. უცხოური რესურსების მოზიდვის სტიმულირების კუთხით პრიორიტეტი მიენიჭება პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებს.

ლარიზაცია

ბაზარზე ეროვნული ვალუტის რესურსის ნაკლებობა აიძულებს მეწარმეებს აიღონ სესხი უცხოური ვალუტით და დაექვემდებარონ სავალუტო რისკს. დოლარიზებული სესხები განსაკუთრებით მცირია მცირე და საშუალო ბიზნესისთვის, რომელსაც არ გააჩნია სავალუტო რისკის მართვის საშუალებები. შესაბამისად, სახელმწიფო, საბაზრო ინსტრუმენტებით წახალისებს ლარიზაციას, რათა გაიზარდოს ლარში გაცემული გრძელვადიანი სესხების და ლარში განთავსებული დეპოზიტების მოცულობა. ეს კი მნიშვნელოვნად შეამცირებს მცირე და საშუალო ბიზნესის რისკებს და გაზრდის მათ ხელმისაწვდომობას ფინანსებზე.

მოსალოდნელი შედეგები

განხორციელებული ღონისძიებების შედეგად ქვეყანაში გაიზრდება საკრედიტო რესურსის მოცულობა და შეიქმნება ფინანსებზე ხელმისაწვდომობისათვის გრძელვადიანი და სტაბილური ბაზა. ეს, თავის მხრივ, გააიფებს საინვესტიციო რესურსს და გაზრდის ინვესტიციების მოცულობას ეკონომიკაში, რაც პირდაპირ აისახება მთლიანი შიდა პროდუქტის, დასაქმების და ზოგადად ქვეყნის კეთილდღეობის მდგრად ზრდაზე.

მიზნები საინვესტიციო რესურსების მობილიზებისთვის

მიზანი	საბაზისო	2017	2020
შიდა დანაზოგების პროცენტული მოცულობა მთლიან შიდა პროდუქტთან (%)	2.5	10.0	17.0

ფინანსური შუამავლობის განვითარების ხელშეწყობა

არსებული სიტუაცია

საქართველოში ფინანსური შუამავლებიდან შედარებით განვითარებული მხოლოდ საბანკო სექტორია, რომელიც ბაზარს აწვდის შედარებით დაბალრისკიან კაპიტალს. ეკონომიკის სექტორული დივერსიფიცირებისთვის და კონკურენტული დარგების აღმოსაჩენად აუცილებელია, არასაბანკო საფინანსო შუამავლობის განვითარება. ფინანსურმა შუამავლობამ ხელი უნდა შეუწყოს გრძელვადიანი კაპიტალის მიწოდებას ეკონომიკისთვის. ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა განსაკუთრებით პრობლემურია მცირე და საშუალო, ასევე, დამწყები ბიზნესისთვის.

ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის პრობლემა განსაკუთრებით მწვავედ დგას სოფლის მეურნეობის სექტორში. სოფლის მეურნეობის ბაზრის არსებული სტრუქტურა და სუსტი სასოფლო ინფრასტრუქტურა ართულებს ამ დარგში საინვესტიციო რესურსის მიმართვას.

მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს განუვითარებელი კაპიტალის ბაზრები. საფონდო ბაზრის განუვითარებლობა განპირობებულია მისი ორი ძირითადი ელემენტის - კომპანიათა აქციების და კორპორატიული ობლიგაციების სიმცირით. ეს პრობლემა გამომდინარეობს როგორც ემიტენტების, ისე დანაზოგების მფლობელთა მხრიდან აღნიშნული ტიპის ფასიანი ქაღალდების არამიმზიდველობით.

ერთის მხრივ, კომპანიები არ იღებენ გადაწყვეტილებას, განათავსონ აქციები ან ობლიგაციები საფონდო ბაზარზე და ფინანსური სახსრებისთვის ძირითადად მიმართავენ კომერციულ ბანკებს. კომპანიათა ამგვარი ქცევის მიზეზებს შორის მნიშვნელოვანია შემდეგი გარემოებები: ა) საფონდო ბაზარზე შესვლა მოითხოვს გამჭვირვალობის სტანდარტებთან მისადაგებას, რაც ხშირ შემთხვევაში, კომპანიების მხრიდან უკავშირდება როგორც ფინანსურ, ისე დროით დანახარჯებს. აღნიშნული საკითხი განსაკუთრებით პრობლემურია იმ კომპანიებისთვის, რომლებიც

ისტორიულად არ ახორციელებდნენ აღრიცხვიანობას საფონდო ბაზრების მიერ მოთხოვნილი სტანდარტების შესაბამისად; ბ) გარიგების ღირებულება საფონდო ბაზარზე მაღალია, რაც მას საბანკო კრედიტთან შედარებით ნაკლებ მიმზიდველს ხდის და გ) საწარმოთა გამოცდილების სიმცირე და მათი საფონდო ბირჟის საქმიანობის მიმართ გაუთვინობიერებულობა ცუდ სასტარტო პირობებში აყენებს საქართველოს საფონდო ბაზარს.

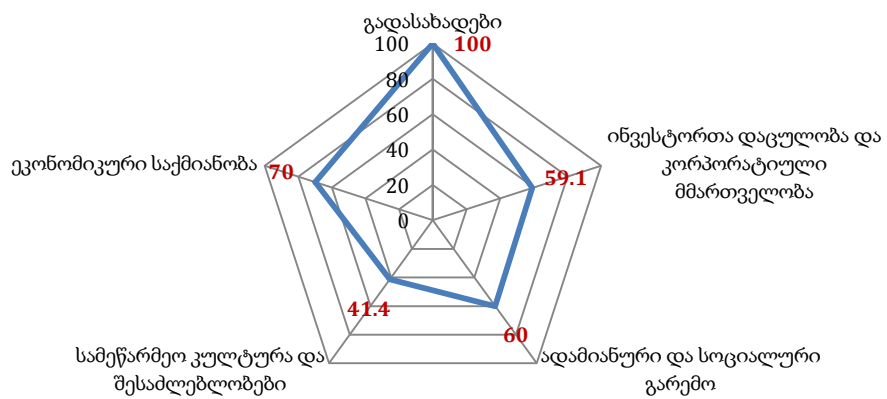
მეორეს მხრივ, დანაზოგების მფლობელები არ იღებენ გადაწყვეტილებას თავიანთი დანაზოგები დააბანდონ კორპორაციულ აქციებსა და ობლიგაციებში, რადგან: ა) საქართველოში ჩამოყალიბდა ცუდი ისტორიული გამოცდილება კომერციული სექტორის ფასიანი ქაღალდების მიმართ, ბ) კერძო სექტორის გამჭვირვალობის დაბალი სტანდარტები მათ ხელს უშლის კერძო სექტორში ინვესტირების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებაში; გ) არასათანადოა ინსტიტუციური ბაზა უმნიშვნელო წილის მფლობელი აქციონერების უფლებების დაცვისთვის; დ) არ არსებობს კომპანიების სტაბილურად განვითარების მოლოდინი; ე) მცირეა არასაბანკო საფინანსო ინსტიტუტების რაოდენობა.

2012 წელს, საქართველოს საფონდო ბირჟაზე სავაჭროდ დაშვებული კომპანიების კაპიტალიზაცია მშპ-ს 2%-ს შეადგენდა, გარიგებათა მოცულობა კი მშპ-ს 3%-ზე ნაკლები იყო.

გლობალური კონკურენტუნარიანობის 2013-2014 წლის ანგარიშის მიხედვით, ფინანსებზე შეზღუდული ხელმისაწვდომობა, ქართული კომპანიების მიერ დასახელებულია, როგორც ბიზნესის წარმოების შემაფერხებელი ყველაზე მნიშვნელოვანი ფაქტორი.

ამავე ანგარიშის მიხედვით, საქართველოს ერთ-ერთი ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი აქვს ადგილობრივი კაპიტალის ბაზარზე დაფინანსების მოზიდვის და ვენჩერულ კაპიტალზე ხელმისაწვდომობის მიხედვით. ასევე, ვენჩერული და კერძო კაპიტალისთვის ქვეყნის მიმზიდველობის ინდექსში (2013) საქართველო 118 ქვეყნიდან 72-ე ადგილზეა.

ვენჩერული და კერძო კაპიტალისტვის ქვეყნის მიზიდველობის ინდექსი (2013)

ფინანსური შუამავლობის განვითარების მიზნით განსახორციელებელი პოლიტიკის მიმართულებები

სახელმწიფო პოლიტიკა მიმართული იქნება არასაბანკო საფინანსო შუამავლობის გაუმჯობესებაზე, რაც ხელს შეუწყობს არსებული დანაზოგების ეკონომიკის რეალურ სექტორში მიმართვას. არასაბანკო საფინანსო შუამავლობის განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია საფონდო ბაზრების განვითარება, არასაბანკო ინსტიტუციონალური ინვესტორების წახალისება, ვენჩურული ტიპის ინსტიტუტის შექმნა, მცირე და საშუალო ზომის საწარმოების, ასევე სოფლის მეურნეობის სექტორის კაპიტალზე ხელმისაწვდომობის ზრდა შესაბამისი ინოვაციური ფინანსური პროდუქტების შემოღება-დანერგვის წახალისებით..

Page | 75

საფონდო ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა

ემიტენტების და დამზოგველების პრობლემების დასაძლევად სახელმწიფო გაატარებს შემდეგ ღონისძიებებს:

ფინანსური განათლების გაუმჯობესება - სახელმწიფო ხელს შეუწყობს ფასიანი ქაღალდების ემისიის პოტენციალის მქონე კომპანიების ცოდნის ამაღლებას. იგი გაუწევს ტექნიკურ დახმარებას პოტენციურ ემიტენტებს მსოფლიო წარმატებული პრაქტიკების გაცნობის და საინვესტიციო სახსრების ფასიანი ქაღალდებით მოზიდვის უპირატესობების განმარტების საშუალებით.

მნიშვნელოვანია დანაზოგების მფლობელთა ფინანსური განათლების ზრდა. სახელმწიფო ხელს შეუწყობს საზოგადოების ინფორმირებულობას როგორც ფასიანი ქაღალდების თავისებურებების, ისე აქციონერების უფლებების შესახებ.

გამჭვირვალობის ხელშეწყობა - ფინანსური გამჭვირვალობის წახალისების მიზნით, სახელმწიფო ხელს შეუწყობს კომპანიების აღრიცხვის და ანგარიშგების სისტემების საერთაშორისოდ აღიარებულ სტანდარტებთან შესაბამისობის ზრდას.

სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარება- ფასიანი ქაღალდების ბაზრისთვის მნიშვნელოვანია სახელმწიფოს სავალო ფასიანი ქაღალდების განვითარებული ბაზრის არსებობა და მათი დივერსიფიცირებულება ვადიანობის მოიხედვით. დღეისათვის სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე დომინირებს მოკლევადიანი ინსტრუმენტები, რაც ართულებს სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ბენჩმარკად გამოყენებას, რაც მნიშვნელოვან პრობლემას უქმნის კორპორაციული ობლიგაციების ბაზარს. აღნიშნული მიმართულებით, ფასიანი ქაღალდების გამოშვებისას, სახელმწიფო აქცენტს გააკეთებს უფრო გრძელვადიან ინსტრუმენტებზე.

საფონდო ბაზრის ინფრასტრუქტურის განვითარება - ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის ზრდის მიზნით, საქართველოს მთავრობა ხელს შეუწყობს ქვეყანაში კაპიტალის ბაზრის, მათ შორის, საფონდო ბირჟის განვითარებას კომპანიებისთვის მიმზიდველი გარემოს შექმნით.

საფონდო ბაზრის განვითარების არქიტექტურა - საფონდო ბაზრების განვითარება ითვალისწინებს არსებული ფულადი, სავალუტო და სახელმწიფო სავალო ვალდებულებების უკვე განვითარებულ ბაზრებზე უპირველეს ყოვლისა კორპორაციული ობლიგაციების ბაზრების ინფრასტრუქტურის დაშენებას. ეს კი, თავის მხრივ, შექმნის ეფექტურ საფუძველს სააქციო ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარებისთვის.

კორპორაციული ობლიგაციების ბაზრის განვითარებისთვის მთავრობა ხელს შეუწყობს თვითრეგულირებადი, პირდაპირ ვაჭრობაზე დამყარებული (OTC) სავაჭრო ინსტიტუტის ჩამოყალიბებას. აღნიშნული ინსტიტუტის მიზანია ემიტენტების ფინანსური გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა, გარიგებათა ხარჯების და ანგარიშსწორებათა რისკების მინიმიზაცია, სპეკულაციური და ინსაიდერული გარიგებების აღმოფხვრა, და ბაზრებზე შეთანხმებული თამაშის წესების დაცვა.

აღნიშნული ტიპის ბაზრის განვითარება ხელს შეუწყობს აგრეთვე კორპორაციული ობლიგაციების საჯარო ვაჭრობას, რომელიც თვითრეგულირებადი ბაზრის პარალელურად უნდა განვითარდეს.

საფონდო ბაზრის განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია ყველა ის ფაქტორი, რომელიც განხორციელებული იქნება კორპორაციული ობლიგაციების ბაზრის განვითარების კუთხით. საფონდო ბაზრის განვითარების მიზნით სახელმწიფო განახორციელებს ღონისძიებებს, რომლებიც მიმართული იქნება საფონდო ბაზრის შესახებ საზოგადოების ინფორმირებულობის გაზრდაზე; სახელმწიფო ჩამოაყალიბებს საფონდო ვაჭრობის მარეგულირებელ ორგანოს, რომელიც დაიცავს ბაზარს სპეკულაციური და ინსაიდერული გარიგებებისაგან; საკანონმდებლო გარემოს ცვლილებით ხელს შეუწყობს კორპორაციული მართვის ხარისხობრივ ზრდას და მცირე ინვესტორთა ინტერესების დაცვას.

ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარებისთვის საჭიროა გამჭვირვალობის მაღალი მოთხოვნები. მნიშვნელოვანია, რომ აღნიშნული მოთხოვნების დაკმაყოფილება კომპანიებისათვის არ იყოს დიდ დანახარჯებთან დაკავშირებული. ამ მხრივ, საჭიროა სახელმწიფოს მიერ ადგილობრივი აუდიტორული და სარეიტინგო კომპანიების განვითარების ხელშეწყობა.

არასაბანკო ინსტიტუციონალური ინვესტორების წახალისება

საფინანსო შუამავლობის გაუმჯობესების მხრივ მნიშვნელოვანი როლი უნდა შეასრულონ ისეთმა ფინანსურმა დაწესებულებებმა, როგორცაა ფინანსური ლიზინგის და სადაზღვევო კომპანიები, საპენსიო ფონდები და სხვა. დღეისათვის ქვეყანაში არსებობს, როგორც სამართლებრივი, ისე ადმინისტრაციული ბარიერები, რომლებიც ხელს უშლის ამ დაწესებულებებს სრულად გამოიყენონ თავიანთი პოტენციალი. ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული იქნება სწორედ ამ ხარვეზების აღმოფხვრისაკენ. კერძოდ, სახელმწიფოს განახორციელებს ღონისძიებებს, რომელიც მიმართული იქნება სასამართლოების და სხვა ადმინისტრაციული ორგანოების კვალიფიკაციის ამაღლებისკენ ლიზინგთან დაკავშირებით. სახელმწიფო განახორციელებს ღონისძიებებს, რომელიც გააძლიერებს ლიზინგის კომპანიების საკუთრების უფლებების.

განვითარებისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტორია კომპანიათა შესახებ ინფორმაციის გამჭვირვალობა. დღეისათვის, საკრედიტო ბიუროს მონაცემთა ბაზაში ძირითადად თავმოყრილია მხოლოდ საკრედიტო ინფორმაცია. ყოვლისმომცველ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობა ზრდის ინსტიტუციონალური ინვესტორების განვითარების შესაძლებლობებს.

ვენჩერული კაპიტალის ხელშეწყობა

დამწყები და მაღალი რისკის მქონე ბიზნესის დაფინანსებისთვის აუცილებელია ვენჩერული ტიპის დაფინანსების განვითარება. ვენჩერული კაპიტალი მნიშვნელოვანია ინოვაციური პროექტების დაფინანსებისთვის. ასეთი ტიპის დაფინანსება ხშირად დაკავშირებულია შედარებით უფრო მაღალ საპროცენტო განაკვეთთან. შესაბამისად, მთავრობა ხელს შეუწყობს კერძო, მოგებაზე ორიენტირებული ვენჩერული ფონდების განვითარებას და შესაბამის ბაზარზე კონკურენციის უზრუნველყოფას. ამ მიზნით, მთავრობა: ა) გააუმჯობესებს საკანონმდებლო გარემოს; ბ) კერძო ვენჩერული ფონდების მიერ ცალკეულ პროექტებზე მიღებულ გადაწყვეტილებებზე დაყრდნობით, იქნება აღნიშნული პროექტების თანადაფინანსებელი.

მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები

ფინანსური სექტორის განვითარებისათვის დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მიკროსაფინანსო ინსტიტუტებს. აღნიშნული ორგანიზაციები ქვეყანაში მრავლად არის წარმოდგენილი, თუმცა, მათი საქმიანობა, ძირითადად ორიენტირებულია სამომხმარებლო სესხების გაცემაზე და არა მცირე და დამწყები ბიზნესის დაფინანსებაზე.

აღნიშნული პრობლემის მოგვარების მიზნით, მთავრობა შეეცდება, შექმნას სტიმულები მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებისათვის, რათა გაიზარდოს მცირე ბიზნეს-პროექტების და ახალი ბიზნეს წამოწყებების დაფინანსება მიკროსაფინანსო ინსტიტუტების მხრიდან.

მცირე, საშუალო და დამწყები ბიზნესის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის ზრდა

მცირე, საშუალო და დამწყები ბიზნესის ხელშეწყობის მიზნით შეიქმნება მეწარმეობის განვითარების სააგენტო, რომლის მთავარი მიზანი იქნება მცირე და საშუალო მეწარმეთა უნარების ამაღლება, ფინანსურ რესურსებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება, დამწყები ბიზნესის დაფინანსება და ასევე, მეწარმეთა საექსპორტო პოტენციალის გაძლიერება.

Page | 79

საქართველოს მთავრობა ხელს შეუწყობს ბიზნეს ინკუბატორების განვითარებას, სადაც მოხდება პოტენციური მეწარმეების უნარების, მათ შორის, სამეწარმეო უნარების განვითარება, მათი საინვესტიციო რესურსების შესახებ გათვინობიერებულობის ამაღლება.

სოფლის მეურნეობისათვის საინვესტიციო რესურსებზე წვდომის ხელშეწყობა

დღეისთვის, სოფლის მეურნეობის სექტორში ინვესტიციათა მოზიდვის პრობლემა, ძირითადად, დაკავშირებულია სუსტად განვითარებულ მიწის ბაზართან, საფინანსო ინსტრუმენტების, კერძოდ სალიზინგო სისტემების სისუსტესთან, ასევე განუვითარებელ დაზღვევასა და თანამედროვე ფინანსური ინსტრუმენტების, მაგალითად, სასაწყობე ჩეკების სისტემის არარსებობასთან. ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის ზრდის მიზნით, გარდა ზემოაღნიშნული პრობლემების მოგვარებისთვის განსახორციელებელი ღონისძიებებისა (რაც, მათ შორის, მოიცავს მიწის კადასტრის მოწესრიგებას), საფინანსო ინსტიტუტებთან თანამშრომლობით, დაინერგება დაკრედიტების ახლებური სქემები და შემუშავდება ახალი საფინანსო პროდუქტები, სასოფლო დაფინანსების გაადვილებას სახელმწიფოს მიერ ფერმერთა ჯგუფებისა და კოოპერატივების ჩამოყალიბების ხელშეწყობა. ინვესტიციების წახალისებისა და გამჭვირვალობის უზრუნველმყოფ ღონისძიებად ასევე მოიაზრება ფერმერთა რეესტრის შექმნა.

მოსალოდნელი შედეგები

განხორციელებული ღონისძიებები ხელს შეუწყობს დაფინანსების ინსტრუმენტების მრავალფეროვნების ზრდას. ახალი ფინანსური ინსტიტუტები, საბანკო სექტორთან ერთად გაზრდიან საფინანსო შუამავლების ეფექტიანობას და შესაბამისად - საინვესტიციო რესურსების ეფექტიანად განთავსების ხარისხს, რაც საბოლოო ჯამში გაამჯობესებს ფინანსებზე ხელმისაწვდომობას.

მიზნები ფინანსური შუამავლობის განვითარებისთვის

მიზანი	საბაზისო	2017	2020
ფინანსებზე წვდომა ადგილობრივი კაპიტალის ბაზრის მეშვეობით (გლობალური კონკურენტუნარიანობის ანგარიშის შესაბამისად)	126	100	75
ვენჩერული კაპიტალის დაფინანსება (აკუმულირებული, ათას ლარებში)	0	30000	50000

განხორციელების ჩარჩო

„საქართველო 2020“-ში მოცემულია ის ძირითადი ინდიკატორები, რომლებიც სტრატეგიით განსაზღვრული ღონისძიებებით მიღწეული პროგრესის და შედეგების შეფასების შესაძლებლობას იძლევა. მთავრობის თანმიმდევრული პოლიტიკის უზრუნველსაყოფად, ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტი (BDD) უნდა შეესაბამებოდეს სტრატეგიით განსაზღვრულ ამოცანებს და ღონისძიებებს. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ წინამდებარე სტრატეგია არ მოიცავს ყველა იმ ღონისძიებას, რაც დაგეგმილია საქართველოს მთავრობის მიერ, არამედ ის ფოკუსირებულია ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის მთავარი შემაფერხებელი ფაქტორების დაძლევაზე. სტრატეგიის ეფექტიანი განხორციელებისთვის მნიშვნელოვანია მთავრობის თანამშრომლობა კერძო სექტორსა და სამოქალაქო საზოგადოებასთან, რაც გამჭვირვალობის და ანგარიშვალდებულების გარანტი იქნება. სტრატეგიით განსაზღვრული ღონისძიებების კოორდინაციის, ასევე, მთავრობასა და დაინტერესებულ მხარეებს შორის თანამშრომლობის მიზნით, შეიქმნება ეროვნული განვითარების საბჭო (ეგს).

მონიტორინგი და შეფასება

სტრატეგიის განხორციელება მოითხოვს შესაბამისი მონიტორინგის და შეფასების მექანიზმების შემუშავებას. ამასთან, სტრატეგია, გამომდინარე საჭიროებიდან, განახლებადი დოკუმენტია. იმისათვის, რომ მიღწეულ იქნას სტრატეგიით დასახული მიზნები და შესაძლებელი გახდეს ამ მიღწევების სათანადოდ შეფასება:

- მთავრობის წლიურ ანგარიშებში ასახული იქნება სტრატეგიით გათვალისწინებული განსახორციელებელი პოლიტიკის შესრულების მდგომარეობა. ანგარიში განიხილება ეგს-ს მიერ. საჭიროების შემთხვევაში საჯარო კონსულტაციები გამოყენებული იქნება სტრატეგიის განხორციელებაში მეტი ძალისხმევის და კორექტივების შესატანად.

- შუალედური და საბოლოო ანგარიშების მიხედვით შესაძლებელი იქნება ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის შემაფერხებელი ფაქტორების ხელახალი შეფასება, სტრატეგიის განხორციელების შედეგების შეფასების ინდიკატორების მიხედვით. შუალედური შეფასება დაგეგმილია 2017 წლისთვის და მოიცავს პერიოდს, რომელიც თანხვედრაშია ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის ახალ ციკლთან 2014-17 წლებში.

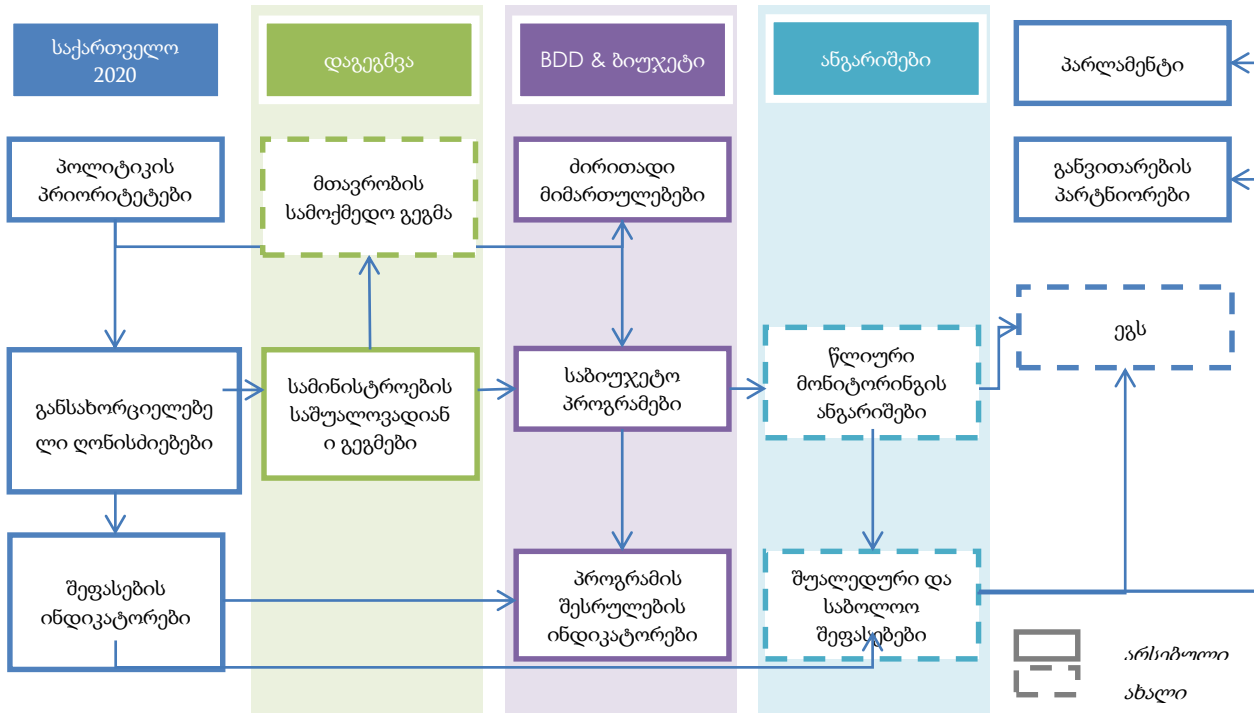
სტრატეგიის კავშირი სახელმწიფო ბიუჯეტთან

სტრატეგიის განხორციელების მთავარ ინსტრუმენტს წარმოადგენს საბიუჯეტო პროცესი, რომელიც ეფუძნება ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტს და სახელმწიფო ბიუჯეტს. ქვემოთ მოცემული ეტაპები საბიუჯეტო პროცესში უმნიშვნელოვანესია „საქართველო 2020“-ის განხორციელებისათვის. კერძოდ:

- ძირითადი მიმართულებების დამტკიცება პარლამენტის მიერ - საბიუჯეტო პროცესი იწყება მაკროეკონომიკური პროგნოზის მომზადებით, რომელიც განსაზღვრავს მთლიან ფინანსურ რესურსებს სახელმწიფო ხარჯების გაწევისათვის. შემდგომ გათვალისწინებულია პარლამენტის მიერ მაკროეკონომიკური პროგნოზის და ძირითადი მიმართულებების განხილვა. ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები, ისევე, როგორც შესაბამისი სამინისტროების მიერ განსაზღვრული პრიორიტეტები და პროგრამები უნდა შეესაბამებოდეს „საქართველო 2020“-ით განსაზღვრულ პოლიტიკის პრიორიტეტებს. ამასთან, ეს არ ზღუდავს სახელმწიფო უწყებებს, მოამზადონ ახალი ან განაახლონ არსებული პრიორიტეტები, თუმცა, „საქართველო 2020“ ადგენს ძირითად ჩარჩოებს ამ სტრატეგიის მოქმედების პერიოდში.
- საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმების შემუშავება - დარგობრივი სამინისტროები, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან საკუთარი კომპეტენციის მიხედვით სტრატეგიის პრიორიტეტებზე, წარმოადგენენ შუალედურ სამოქმედო გეგმებს (ე.წ.

მატრიცებს), რომელიც მოიცავს პრიორიტეტებს, პროგრამას და შესაბამის ღონისძიებებს.

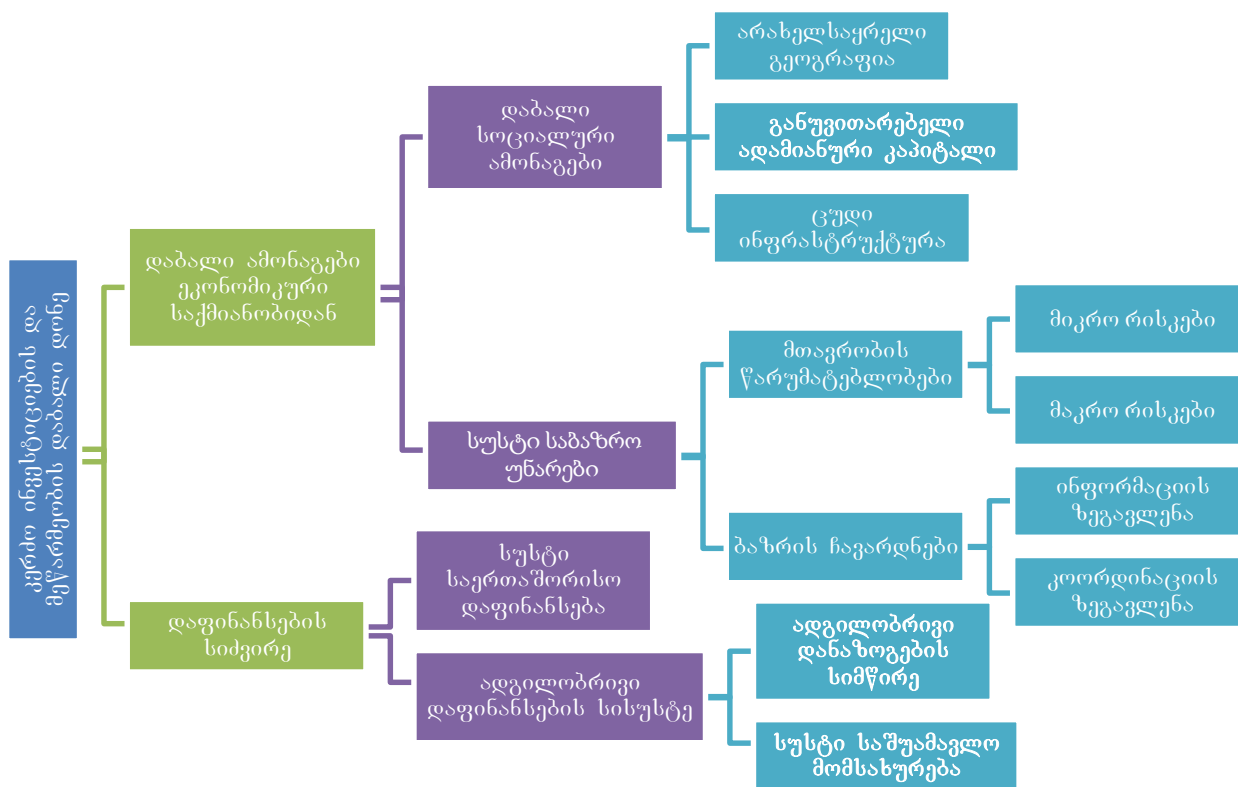
სტრატეგიის განხორციელების საერთო ჩარჩო

დანართი 1. ზრდის დიაგნოსტიკის მეთოდი

ზრდის დიაგნოსტიკის მეთოდოლოგია ადგენს ინვესტირების და, შესაბამისად, ეკონომიკური ზრდის შემაფერხებელ შეზღუდვებს. ის აანალიზებს გადაწყვეტილების მიღების ვერტიკალს, რასაც იწყებს ფუნდამენტური შეკითხვებით: 1. ფერხდება კერძო ინვესტიცია დაბალი სოციალური ამონაგების გამო? 2. ეს დაბალი ასიგნირების საკითხია, თუ 3. ფინანსების სიძვირის პრობლემაა?

ზრდის დიაგნოსტიკის გადაწყვეტილებათა ვერტიკალი

ეს მეთოდოლოგია საქართველოში ორ შემთხვევაში იყო გამოყენებული და მათ საფუძველზე სხვადასხვა დასკვნები მომზადდა. საქართველოს მთავრობამ 2011 წელს განახორციელა კვლევა და დაადგინა სუსტად განვითარებული ადამიანური კაპიტალი და განუვითარებელი საგზაო ინფრასტრუქტურა, როგორც ეკონომიკური ზრდის მთავარი შემაფერხებელი ფაქტორები.

2012 წელს ჩატარდა დამოუკიდებელი კვლევა, რომლის მიხედვით დადგინდა, რომ საკუთრების უფლების დაუცველობა წარმოადენს ეკონომიკური ზრდის მთავარ შემაფერხებელ გარემოებას.

ორივე კვლევის დასკვნებს საკუთარი მნიშვნელობა გააჩნდათ კვლევის ჩატარების პერიოდისათვის. ამავე დროს, ორივე მიუთითებდა საქართველოს ეკონომიკის ძირითად ნაკლოვანებებზე, რომლებიც აფერხებდნენ კერძო ინვესტიციებს და შესაბამისად, ეკონომიკურ ზრდას.